

Вялікі і светлы талент

Кандрату КРАПІВЕ~75 год

Спачатку ён быў проста Кандрат Атраховіч — сын небагатага селяніна з вёскі Нізок на Уздзеншчыне. У чатырнаццаць гадоў хлопец пайшоў за плугам. Бацькі далі сыну магчымую па іх сродках адукацыю, але галоўнае — навучылі цаніць працу і паважаць людзей з мазольнымі рукамі. І сам ён, даводзілася, нажываў крываваы мазалі.

Потым ён стаў настаўнікам у школе. Быў афіцэрам у час першай сусветнай вайны. Затым камандзірам Чырвонай Арміі. У яго з'явілася жаданне «ўмяшацца ў жыццё і сёе-тое ў ім паправіць». Ён стаў пасылаць у «Красноармейскую правду» фельетоны на палітычныя і бытавыя тэмы. Газета надрукавала некаторыя творы пачынаючага аўтара і артыкул аб ім «Паэт-камандзір».

Але гэта быў яшчэ толькі Кандрат Атраховіч. Ён адчуваў патрэбу пісаць, хоць і «не думаў калі-небудзь стаць сапраўдным пісьменнікам».

У 1922 годзе, прыехаўшы ў Мінск, Кандрат Атраховіч упершыню ўбачыў газету на роднай мове. У «Савецкай Беларусі» быў надрукаваны сатырычны верш. Кандрат Атраховіч прачытаў яго і падумаў: «Бадай, я сам змог бы напісаць так». І напісаў. Аднёс у рэдакцыю. І ў той жа газеце «Савецкая Беларусь» убачыў свой першы твор на роднай мове. Тады і нарадзіўся Кандрат Крапіва.

Больш паўстагоддзя фельетоны, байкі, драматургічныя творы сатырыка захапляюць чытачоў, хвалюць глядачоў у тэатры, на клубнай сцэне, на эстрадзе. Яго ведаюць і любяць у кожным кутку Беларусі. Здарэецца, што тыя, хто пляскае ў далоні пры выкананні сатырычных твораў Кандрата Крапівы, хто завучвае іх напамяць, не ведаюць, што Кандрат Крапіва — гэта і ёсць Кандрат Кандратавіч Атраховіч. Нават у афіцыйных паведамленнях, калі называецца імя народнага пісьменніка, вучонага, акадэміка, віцэ-прэзідэнта Акадэміі навук БССР К. К. Атраховіча, у дужках дадаецца — Кандрат Крапіва. І зусім невыпадкова мовазнаўца М. Бірыла жартам скардзіўся, што імя сатырыка Кандрата Крапівы засланыя імя вучонага-мовазнаўцы Кандрата Кандратавіча Атраховіча.

Мова — душа народа. На роднай мове народ выказвае сваю радасць і гора, гнеў і любоў. Мова дае магчымасць глыбока зразумець свой народ, выказаць яго думы і імкненні.

У дзяцінстве Пушкін гаварыў па-французску. Калі б нават ён дасканалы вывучыў гэтую мову, відаць, мала б хто ведаў, што ў Расіі жыве паэт, які піша па-французску. Без рускай мовы не было б Пушкіна, якога ведаюць, чытаюць, любяць ва ўсім свеце. Першыя вершы Іван Дамінікавіч Луцэвіч напісаў на польскай мове. Магчыма, і быў бы ў Польшчы паэт Луцэвіч, але Янкi Купалы не было б. Кандрат Кандратавіч Атраховіч пачынаў пісаць на рускай мове. Быў не дрэнны «паэт-камандзір». Беларуская мова зрабіла хлопца з вёскі Нізок слаўным Кандратам Крапівой! Яго творы чытаюць на рускай, украінскай, польскай, балгарскай, нямецкай і шмат на якіх мовах. Яго драматургічныя творы ставяцца на сценах тэатраў Масквы і Кіева, Варшавы і Прагі, Берліна і Будапешта. Так праўдзіва нацыянальнае становіцца інтэрнацыянальным.

Зусім зразумела, чаму сатырык Кандрат Крапіва, што любіць родны край,

мову свайго народа, высмейвае ўсё заганае, у тым ліку і нацыяналізм, які нічога агульнага не мае з сапраўды нацыянальным пачуццём. Яшчэ перад вайной Кандрат Крапіва выступіў супраць памагатых фашызму ў Заходняй Беларусі. Астроўскі, Акінчыц, Станкевіч і іншыя «нацыянальныя патрыёты», як яны сябе называлі, з першага дня з'яўлення на беларускай зямлі гітлераўскіх акупантаў паказалі сваё здрадніцкае аблічча. Створаная акупантамі з гэтых патрыётаў «Цэнтральная рада» адкрыта заклікала падпарадкоўвацца крывавам захопнікам, дапамагаць ім у барацьбе супраць Савецкай Арміі і шчырых сыноў беларускага народа — партызан. Якой была гэта рада, сатырык паказаў у кароткім дыялогу беларускага селяніна з «Радай» у час гітлераўскай акупацыі.

«— Адчыні, пусці ў хату.

— А хто ты будзеш?

— Я — Рада.

— Рада?

— Ага, Рада.

— Чаго ж ты, дурная, рада?

— Рада я! Разумееш?

— Не, не разумею. Людзей нашых вешаюць, на катаргу гоняць, а ты рада!»

Памфлет «Чаго ж яна рада?», напісаны ў час вайны, прачытаў Пятрусь Броўка на юбілейным пасяджэнні, расказаваючы пра творчы шлях Кандрата Крапівы. І ўсе, хто сядзеў у зале, — і тыя, што перажылі вайну і акупацыю, і тыя, што нарадзіліся пасля вайны, — усе адчулі, што гэты твор не згубіў сваёй злабаздэннасці, ён і цяпер выклікае агіду да здраднікаў.

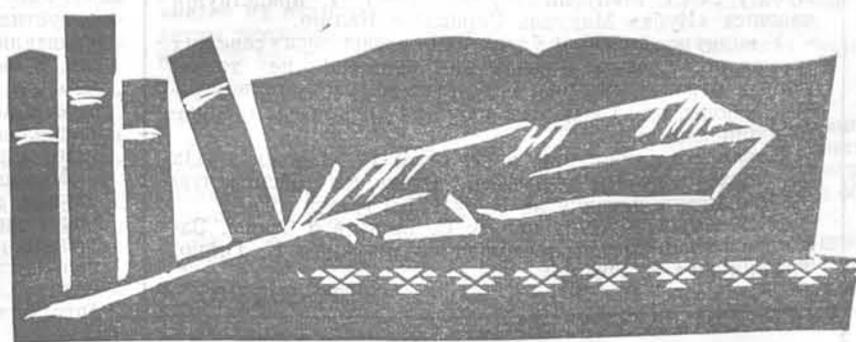
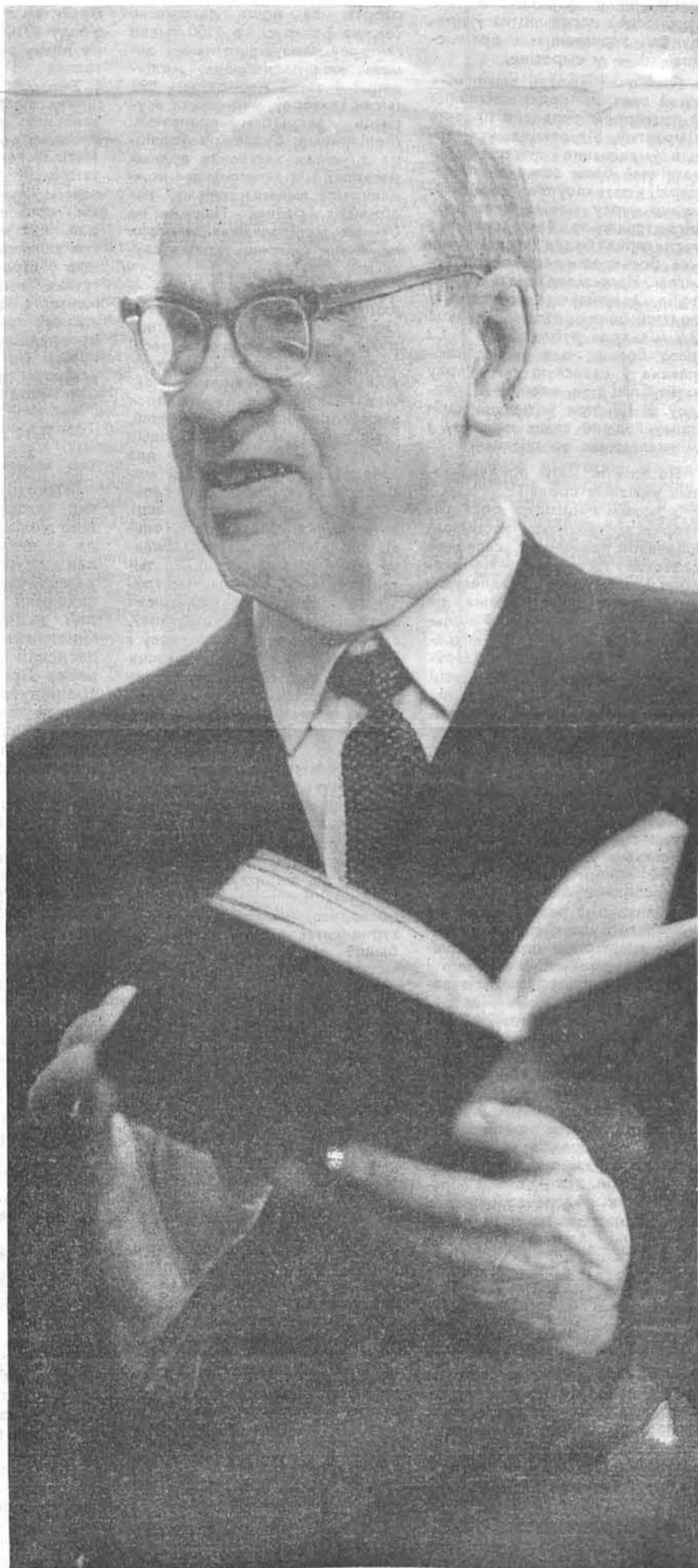
І сёння яшчэ блукаюць за мяжой «нацыянальныя змагары», якія вельмі рады таму, што амерыканскія імперыялісты праліваюць кроў в'етнамскага народа, і якія радаваліся б новай вайне супраць нашай Айчыны. Як не ўспомніць пры гэтым герояў баек Крапівы? Жабу ў каляіне, якая імкнецца затрымаць кола гісторыі, Асла, што спадзяецца вушамі закрыць святло сонца. Смеху вартыя і агідныя гэтыя адшчапенцы.

Грамадскасць рэспублікі шырока адзначыла 75 год з дня нараджэння і 55 год навуковай, літаратурнай, педагогічнай і грамадска-палітычнай дзейнасці народнага пісьменніка БССР, віцэ-прэзідэнта Акадэміі навук БССР, акадэміка Кандрата Атраховіча — Кандрата Крапівы. У зале пасяджэнняў Прэзідыума Акадэміі адбылося ўрачыстае віншаванне народнага пісьменніка і вядомага вучонага-мовазнаўцы. Ад імя Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР і Савета Міністраў рэспублікі гарача і сардэчна вітаў юбіляра сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін.

Партыя высока ацаніла заслугі Кандрата Крапівы перад народам і Савецкай уладай. Сатыра дапамагае ў барацьбе з перажыткамі мінулага, у выхаванні шырокіх мас у духу непрымірымасці да ўсяго, што перашкаджае будаваць светлы гмах камунізма.

Віншаванні юбіляра-сатырыка — яшчэ адно сведчанне таго, што ў Савецкай краіне сатыра служыла і служыць справе прагрэсу. Ушанаванне Кандрата Крапівы ператварылася ў свята ўсіх, хто любіць смех і вострае слова сатыры, хто любіць родную беларускую літаратуру.

Леанід ПРОКША,
пісьменнік.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА НА ЎЗДЫМЕ

У Дырэктывах XXIV з'езду КПСС па пяцігадоваму плану развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1971—1975 гады вызначаны шляхі далейшага развіцця сельскай гаспадаркі. Пастаўлена задача павялічыць сярэднегадавы аб'ём вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі ў параўнанні з мінулым пяцігоддзем на 20—22 працэнты і забяспечыць больш поўнае задавальненне ўзрастаючых патрэбнасцей насельніцтва ў прадуктах харчавання і прамысловасці — у сыравіне.

Рашаючай умовай выканання гэтай задачы, падкрэсліваецца ў чацвёртым раздзеле праекта Дырэктыў, з'яўляецца ўсямернае ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы сельскай гаспадаркі, паслядоўнае ажыццяўленне курсу на яе далейшую інтэнсіфікацыю. Таму сельская гаспадарка будзе атрымліваць усё большую дапамогу дзяржавы. Напрыклад, на Беларусі такія дзяржаўныя капіталаўкладанні за пяцігодку складуць 3,5 мільярда рублёў, што ў 1,2 раза больш, чым было накіравана ў сельскую гаспадарку рэспублікі за апошнія 15 гадоў. У 1,7 раза ўзрастуць капіталаўкладанні саміх калгасаў і міжкласных арганізацый.

На якія ж мэты пойдучы гэтыя вялізныя сродкі?

У новым пяцігоддзі рост вытворчасці збожжа застаецца ключовай праблемай савецкай сельскай гаспадаркі. Намячаецца забяспечыць сярэднегадавы валавы збор збожжа па краіне за пяцігоддзе ў колькасці не менш, чым 195 мільёнаў тон. Вытворчасць бавоўны-сырцу мяркуецца дасягнуць ў 1975 годзе да 7—7,2 мільёна тон. Прадугледжана павелічэнне вытворчасці і іншых відаў сельскагаспадарчых культур, галоўным чынам, дзякуючы значнаму павышэнню іх ураджайнасці. Для гэтага мяркуецца ўзнімаць урадлівасць глеб, укараняць перадавую тэхналогію ў паляводства. Пастаўкі мінеральных угнаенняў калгасам і саўгасам будуць павялічаны ў 1,5 раза. У Беларусі намечана будаўніцтва яшчэ аднаго—чацвёртага па ліку Салігорскага калійнага камбіната і новага суперфасфатнага завода.

Праектам Дырэктыў XXIV з'езду КПСС прадугледжваецца таксама забяспечыць далейшае развіццё жывёлагадоўлі. Намечана дасягнуць сярэднегадавую вытворчасць мяса ў краіне за пяцігоддзе не менш чым да 14,3 мільёна тон (ва ўбойнай вазе), малака — да 92,3 мільёна тон, яек — да 46,7 мільярда штук. Азначваецца, што побач з развіццём грамадскай гаспадаркі калгасы і саўгасы павінны аказваць сялянам неабходную дапамогу ў вядзенні іх асабістай падсобнай гаспадаркі, у павелічэнні ў ёй пагапоўжжы жывёлы і птушкі.

На перыяд 1971—1975 гадоў запланавана захаванне існуючых цяпер парадак аплаты сельскагаспадарчай прадукцыі, якую нарыхтоўчыя арганізацыі

купляюць у калгасах па цвёрдых дзяржаўных цэнах. Плян-дагаворы на закупку гэтай прадукцыі будуць стабільныя, а за прадукцыю, што прадэцыз звыш плана-дагавору, дзяржава плаціць калгасам значныя надбавкі да закупачнай цаны.

Для далейшага развіцця сельскай гаспадаркі ў дзевятай пяцігодцы намячаюцца вялікія меліярацыйныя і ірыгацыйныя работы за кошт дзяржавы. Так, на Беларусі з 1100 тысяч гектараў пераўвільготненых зямель, якія падлягаюць меліярацыі ў гэтай пяцігодцы, 890 тысяч гектараў мяркуецца асушыць закрытым дрэнажом. Меліярацыя будзе праводзіцца з улікам захавання водных рэсурсаў і іх эфектыўнага комплекснага выкарыстання. У неабжитых раёнах Палесся на буйных меліяраваных масівах намечана стварыць новыя саўгасы.

Адной з задач дзевятага пяцігоддзя ў галіне сельскай гаспадаркі з'яўляецца істотнае павышэнне прадукцыйнасці працы ў калгасах і саўгасах. Для гэтага плануецца далейшае аснашчэнне гаспадарак высокапрадукцыйнай тэхнікай, стварэнне новых тыпаў машын і абсталявання, неабходных для забеспячэння комплекснай механізацыі і аўтаматызацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, асабліва ў жывёлагадоўлі. Толькі сельскай гаспадарцы Беларусі будзе пастаўлена 75 тысяч трактараў, 43 тысячы грузавых аўтамабіляў, 20 тысяч збожжаўборачных камбайнаў, амаль 9 тысяч экскаватараў і бульдозераў, вялікая колькасць іншай тэхнікі. Намячаецца таксама павысіць электраўзброенасць калгасаў і саўгасаў. Усё гэта дасць магчымасць у асноўным завяршыць комплексную механізацыю работ у раслінаводстве, значна павысіць узровень механізацыі працаёмкіх працэсаў у жывёлагадоўлі.

Для ажыццяўлення названых мер па ўсёй краіне мяркуецца накіраваць на развіццё сельскай гаспадаркі, уключаючы вытворчае, жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва і набыццё тэхнікі, больш як 82 мільярды рублёў дзяржаўных капітальных укладанняў. Намячаецца таксама павысіць эфектыўнасць навуковых даследаванняў у галіне сельскай гаспадаркі, забяспечыць калгасы і саўгасы пастаяннымі кваліфікаванымі кадрамі механізатараў, работнікаў жывёлагадоўлі і іншых спецыялістаў, палепшыць умовы працы і быту работнікаў сельскай гаспадаркі.

У праекце Дырэктыў XXIV з'езду КПСС па пяцігадоваму плану сур'езная ўвага ўдзяляецца ўзмацненню аховы прыроды. Ставіцца задача павысіць адказнасць прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый за рацыянальнае выкарыстанне прыродных рэсурсаў — зямлі, вод, атмасферы, карысных выкапняў, а таксама за ўзнаўленне расліннага і жывёльнага свету.

Пётр СУДАКОУ.

Прэмія—паездка на Кубу

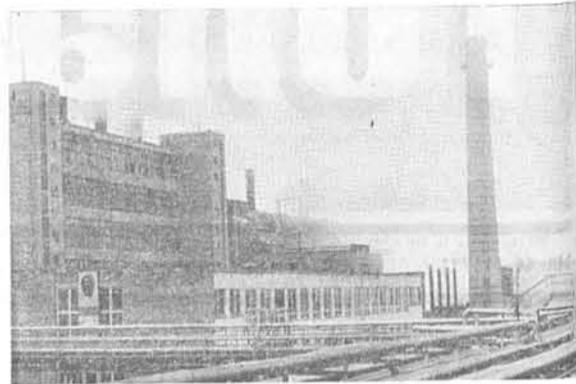
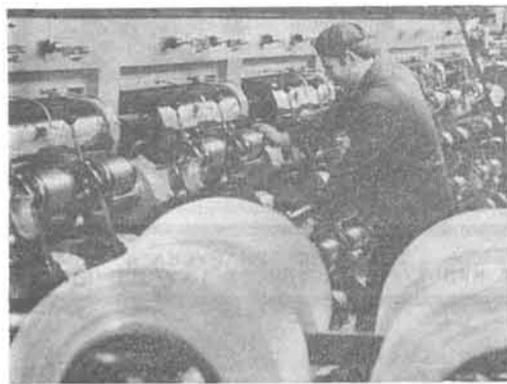
«Ці ведаеш ты Кубу?» — пад такім дэвізам праводзіў у 1970 годзе часопіс «Куба» конкурс сярод сваіх чытачоў у Савецкім Саюзе. Нядаўна журы падвяло вынікі. Аб іх паведамліў сакратар пасольства Рэспублікі Куба ў СССР Мануэль Лефран Крыст і прадстаўнік часопіса «Куба» Мануэль Сернантэс Каліно.

У конкурсе прынялі ўдзел каля дзвюх тысяч савецкіх грамадзян. У сваіх адказах яны паказалі не толькі добрае веданне гісторыі і культуры гераічнага вострава Свабоды, але і выказалі пачуццё дружбы да брацкага кубінскага народа.

Пераможцы конкурсу, а імі сталі 16 чалавек з усіх саюзных рэспублік, атрымалі права на бясплатную двухтыднёвую паездку на Кубу ў маі гэтага года.

З Беларусі на Кубу паедзе С. Мякота з Оршы. Захвочвальныя прэміі прысуджаны мінчанам Е. Гайко, Т. Галаўко і В. Грыцук.

Р. ДОДЗІН.

Праектам Дырэктыў XXIV з'езду КПСС па пяцігадоваму плану развіцця народнай гаспадаркі на 1971-75 гады ў Беларусі намечана павялічыць выпрацоўку хімічных валокнаў у 2,6 раза. Не апошняя роля належыць тут Магілёўскаму камбінату сінтэтычнага валакна. На тэкстыльныя прадпрыемствы краіны штогод будзе паступаць 20 тысяч тон валакна. Нядаўна ўвайшла ў строй яшчэ адна магутная вытворчасць філаментнага валакна. Першы здымак зроблены на участку прадзільнай вытворчасці корду. На другім — новыя ўстаноўкі завода.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

НАСТУПЛЕННЕ НА ПОЙМУ ЯСЕЛЬДЫ

«Вярхоўе Ясельды» — так называецца буйнейшая меліярацыйная будоўля дзевятай пяцігодкі. Новая асушальная сістэма размешчана ў паўночна-заходняй частцы Палескай нізіны на тэрыторыі Свіслацкага раёна Гродзенскай і Пружанскага раёна Брэсцкай абласцей. Некранутае балота раскінулася на вялізнай плошчы. Заліўныя землі затопляюцца не толькі вяснамі, але і летнімі паводкамі.

Гаспадаркі атрымваюць на гэтым масіве каля 20 тысяч гектараў ворнай зямлі. Характэрная асаблівасць аб'екта — двухбаковае рэгуляванне воднага рэжыму. Прадугледжана будаўніцтва падпорных шлюзаў, помпавых станцый, шасці рыбагадоўчых сажалак. Праз палі намечана пракласці звыш 300 кіламетраў дарог. На адваяваных у балотаў землях будуць створаны два новыя саўгасы.

У НАВУЦЫ — ПАПАУНЕННЕ

Створаны Навукова-даследчы інстытут прыкладных фізічных праблем

пры Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя У. І. Леніна.

Асноўнымі напрамкамі навуковай дзейнасці інстытута будуць тэарэтычныя і эксперыментальныя работы па стварэнню лагічных элементаў і сістэм, а таксама сінтэз на іх аснове электронна-вылічальных канструкцый, спектраскапія і люмінесценцыя, распрацоўка новых прынцыпаў стварэння спектральнай апаратуры і іншых даследаванняў.

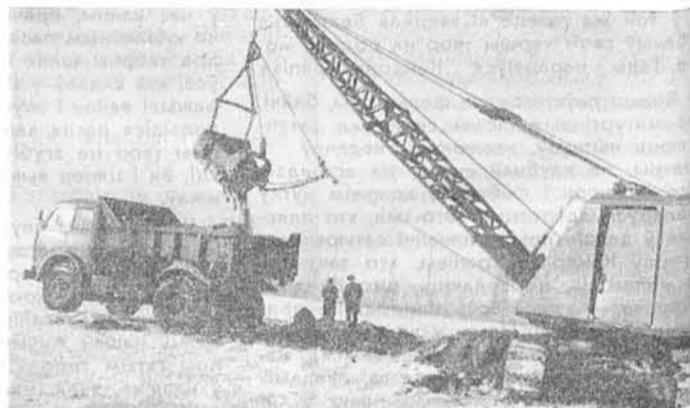
Гэта ўжо трэці навукова-даследчы інстытут, створаны сёлета ў рэспубліцы.

СВЕТЛАГОРСКАЯ ПАПЕРА

Малады беларускі горад Светлагорск, акрамя сваёй асноўнай прадукцыі — корднай тканіны, цяпер будзе выпускаць паперу. Першыя тоны яе атрыманы на картонна-папяровай фабрыцы. У строй уведзена машына, магутнасць якой 63 тысячы тон прадукцыі ў год.

ШЧЫЛІНА № 27

На Асташкавіцкім месцанараджэнні прынята ў эксплуатацыю шчыліна № 27. Яе дэбіт — больш як 200 тон нафты ў суткі. У стадыі асваення знаходзяцца яшчэ тры шчыліны.

Фота Э. КАБЯКА.

НАВІНКА МАЗа

Калектыў Мінскага ордэна Леніна аўтамабільнага завода асвоіў выпуск новай машыны-аўтапоезда МАЗ-5048—5205. Ён складаецца з сядзельнага цягача і дзвюхвоснага прычэпа. Аўтапоезд развівае скорасць да 85 кіламетраў у гадзіну з грузам дваццаць тон.

ВУЧОНЫЯ РАЙЦА

У Акадэміі навук БССР адбыўся сімпозіум вядомых вучоных — біяхімікаў і фізіёлагаў Мінска, Масквы, Ленінграда, Ерэвана, Адэсы, Тбілісі, Днепрапятроўска і іншых гарадоў краіны.

Было заслухана звыш 30 навуковых дакладаў і паведамленняў. Удзельнікі сімпозіума абмеркавалі тэму «Уздзеянне іанізуючай радыяцыі на нервовую сістэму».

У Баранавічах пачалося будаўніцтва завода аўтаматычных лій. Гэта буйнейшая новабудоўля ў горадзе. Побач з прадпрыемствам намечана ўзвядзенне жыллага пасёлка з гандлёвым цэнтрам, школай, паліклінікой. Пуск першай чаргі прадпрыемства прадугледжваецца ў канцы 1973 года.

НА ЗДЫМКУ: рыхтуюцца катлаваны для фундамента новага завода.

ПРОФСОЮЗЫ И СЕРВИС

Мы не сделаем открытия, если скажем, что повседневная жизнь человека соткана из мелких дел и забот. И каждому хочется, чтобы всегда и во всем сопутствовал успех.

...Вы пришли в заводскую столовую, пообедали за 15 минут, причем обед вам понравился, а его цена вполне «вписалась» в ваш бюджет. Вы довольны. В магазине вы купили живого карпа или еще что-нибудь, и продавщица отпустила вам впридачу озорвательную улыбку. Хорошо. У вас испортился телевизор, вы вызвали мастера, и уже к вечеру семья снова расположилась возле ожившего экрана. Отлично...

Можно еще перечислить случаи, когда хороший сервис становится причиной хорошего настроения. А хорошее настроение — это в конечном счете и отличная работоспособность. Вот почему

деятельность предприятий обслуживания находится под постоянным вниманием профсоюзов, которые наделены правом контролировать все звенья сферы обслуживания.

О том, как на практике осуществляется этот контроль, рассказывает нашему корреспонденту Борису Устинову заведующий жилищно-бытовым отделом Белорусского Совета профессиональных союзов Семен ФАЛОВИЧ.

— Дело это очень сложное. Подумайте, сколько у нас различных объектов! От цехового буфета до Центрального универмага в Минске; от парикмахерской до телевизионного ателье, в работе которого могут разбираться только инженеры-электронники; от трамвайной линии до автовокзала. Чтобы удерживать в поле зрения все эти учреждения, нужно привлечь к участию в обще-

ственном контроле тысячи людей.

Проверки осуществляют многочисленные комиссии и группы народного контроля, которые избираются на заводских, цеховых, учрежденческих профсоюзных собраниях или подбираются профсоюзными органами сроком на год. Комиссии состоят из людей уважаемых, авторитетных, честных. Конечно, ошибки не исключены и у них, но контролеров, не оправдавших доверие, сразу же отзывают.

Следующая ступень общественного контроля — областные комиссии. Они формируются областным Советом профсоюзов из числа общественных и знающих дело специалистов. В областные комиссии входят также представители соответствующих министерств, трестов и администрации предприятий бытового обслуживания.

НОВЫ ДЗЕНЬ АДРЫЖЫНА

Сумны пейзаж акружаў некалі вёску Адрыжын Іванаўскага раёна. Пакатыя пячаныя ўзгоркі чаргаваліся з балотамі, парослымі дробным ляском. Землі былі неўрадлівымі.

Так заставалася да таго часу, пакуль у раёне не з'явіліся меліяратары. Яны за некалькі год змянілі абрыс наваколля. Адзін толькі калгас «Кастрычнік», у склад якога ўваходзіць вёска Адрыжын, атрымаў дадаткова звыш трох тысяч гектараў асушаных зямель. А на схілах узгоркаў роўнымі радкамі зазеленелі тысячы высаджаных дрэўцаў.

Напазнавальна змянілася і сама вёска. Цэнтр яе перамясціўся цяпер на бераг возера Пясчанае. Тут вырастае цэлы комплекс сучасных будынкаў. У яго ўваходзіць памяшканне праўлення калгаса і сельсавета, паштовае аддзяленне, вялікая сельская бальніца з амбулаторыяй, прасторная, са светлымі пакоямі сярэдняй школа, магазін, буфет, камбінат бытавога абслугоўвання, клуб.

Асабліва задаволены калгаснікі сваім клубам. Умовы для цікавага адпачынку і заняткаў мастацкай самадзейнасцю ў ім створаны выдатныя. Памяшканні для заняткаў гурткаў прасторныя, у іх ёсць увесь патрэбны інвентар, інструменты. Таму ўзровень майстэрства самадзейных калгасных артыстаў хутка рос. Тады і ўзнікла ідэя выступіць з канцэртам у суседняй украінскай вёсцы Дольск, а потым запрасіць украінскіх калгаснікаў у госці да сябе.

Зараз ужо такія сустрэчы сталі добрай традыцыяй.

Вось і нядаўна дольцы прыязджалі ў Адрыжын з вялікім канцэртам, праграма якога была прысвечана Дню Савецкай Арміі. Таму ў мясцовым клубе па вечарах цяпер зноў доўга свецяцца вочныя артысты з Адрыжына рыхтуюцца да канцэрта ў адказ.

А. ШВАБ.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

СОРАК УНУКАЎ І ПРАЎНУКАЎ

Мінулае Домна Карцель заўсёды прыгадвае з адной і той жа трывожнай думкай: якім нялёгкім быў бы яе лёс, калі б не Савецкая ўлада. Домне Іванаўне зараз за семдзесят, і яна добра памятае дарэвалюцыйны час. Памятае, як ніколі не выходзіла заклапочанасць з твараў бацькоў — чым пракарміць сям'ю, дзе знайсці работу. Аб тым, каб вучыць дзяцей, не было і гаворкі.

Домну жыццё таксама не пеціла, асабліва спачатку. У час Вялікай Айчыннай вайны на фронце загінуў муж. На руках засталіся малыя дзеці. І ўсё ж матэрыяльнай нястачы сям'я не ведала. Сама Домна Іванаўна працавала на жывёлагадоўчай ферме. Праз некаторы час уладкаваліся на работу ў калгасе і старэйшыя сыны. Адзінокай маці дапамог калгас...

Мінулі гады. Усе дзесяць дзяцей калгасніцы выраслі. Мікалай, Васіль і Фёдар сталі механізатарамі, Міхаіл — жывёлаводам. Тут жа, у роднай вёсцы Вясяе Слудкага раёна, жывуць і працуюць

шасцёра яе астатніх дзяцей. Сама Домна Іванаўна даўно на пенсіі, але без справы не сядзіць. Сорак унукаў, унучак і зусім маленькія праўнучкі не даюць сумваць. Кожны патрабуе хоць крышачку бабульчынай увагі. Вось чаму ў хаце Домны Іванаўны звычайна пануюць ажыўленне і веселасць. І

абавязкова, калі да яе збіраюцца ўнучкі, хто-небудзь папросіць бабулю паказаць ім свой медаль. Тады Домна Іванаўна дастае з шафы і расчыняе перад адразу ж сучаснымі малымі маленькую пушачку, дзе на акаміце ляжыць медаль «Маці-геранія».

М. СЯУРУК.

У ВЁСЦЫ, ЯК У ГОРАДЗЕ

Нельга не захапляцца прыгажосцю гэтага старажытнага палескага сяла, дзе ўтульнасць, створаная клапатлівымі рукамі чалавека, удала спалучаецца з непаўторным багаццем прыроды. Уздоўж шырокай стужкі асфальту роўнымі радамі цягнуцца двухпавярховыя жыллыя дамы, шкляным фасадам зіхаціць палац культуры, блішчаць у прамежнях сакавікага сонца вітрыны магазінаў. Усё гэта больш нагадвае мікрараён сучаснага горада, чым аддаленую калгасную вёску.

Расна Камянецкага раёна, аб якім ідзе гаворка, — цэнтр перадавога на Брэстчыне калгаса «Савец-

кая Беларусь». Вялікіх здабыткаў дамагліся раснаўцы ў мінулай пяцігодцы. Выступаючы на нядаўняй сесіі Вярхоўнага Савета БССР, старшыня калгаса дэпутат Уладзімір Бядуля назваў цікавыя лічбы. Напрыклад, грашовы прыбытак гаспадаркі ў 1970 годзе, паведаміў ён, перавысіў 2 мільёны рублёў. Напалову ўзрасла аплата працы калгаснікаў. У гаспадарцы налічваецца 50 трактараў розных марак, 30 аўтамабіль, 20 камбайнаў, у майстэрнях і на фермах працуюць 150 электрарухавікоў. Усімі гэтымі і іншымі складанымі механізмамі кіруе вялікі атрад калгасных інжынераў, тэхнікаў, аграномаў.

Прыкметна павысіўся і дабрабыт вясцоўцаў. «Зайдзіце ў кватэры калгаснікаў, — расказаў старшыня. — Да паслуг жыхароў водаправод, газ, цэнтральнае ацяпленне. У пакоях сучасныя мэблевыя гарнітуры, амаль кожная сям'я мае тэлевізар, халадзільнік, пральную машыну. Кожнае лета ў санаторыях, дамах адпачынку і турысцкіх паходах праводзяць водпуск 140—150 калгаснікаў».

Нядаўна ў Расна прыйшла радасная вестка. За поспехі, дасягнутыя ў развіцці сельскагаспадарчай вытворчасці, калгас «Савецкая Беларусь» узнагароджан ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Ф. ГЛІНСКІ.

Восем новых відаў тканін выпускаць Мінскі камвольны камбінат у гэтым годзе. Ужо выраблены першыя метры касцюмнай тканіны з лаўсанам, якая атрымала высокую ацэнку мастацкага савета Міністэрства лёгкай прамысловасці БССР. Распрацавана яна дэсінатарам прадпрыемства В. Грышынай. **НА ЗДЫМКУ: В. ГРЫШЫНА і ткачыя В. КУЗЬМІНСКАЯ, якая першая асвоіла выпуск гэтай тканіны.**

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

«РОБАТЫ» ПРЫХОДЗЯЦЬ НА КУХНЮ

Скажам прама, мала радаснага і прывабнага ў такой неабходнай справе, як мыццё посуду. Да нядаўняга часу тут панавала ручная праца. А вось цяпер і ў гэту галіну нашага быту прыйшла тэхніка. Створаны спецыяльныя машыны з праграмным кіраваннем, або, як іх інакш называюць, робаты. Іх выпускае Гродзенскі завод гандлёвага машынабудавання. Назва адной з такіх машын ММУ-2000. На тэхнічнай мове гэта азначае — машына мычэная, універсальная, прадукцыйнасцю 2000 талерак у гадзіну.

Летась заводскія канструктары аб'ядналі ММУ-2000 з яе «судордзічамі», прызначанымі для мыцця лыжак, відэльцаў і шклянак. Удалося стварыць комплекс, які, як гаворыцца ў тэхнічнай дакументацыі, прызначаны «для механізацыі працэсаў транспарціроўкі і апра-

цоўкі сталовага посуду ў прадпрыемствах грамадскага харчавання на 200 пасадачных месцаў».

Агрэгат выконвае няспынны цыкл апрацоўкі посуду — ад транспарціроўкі яго з абедзённай залы да вяртання на лінію раздачы пасля мыцця і стэрылізацыі пры тэмпературы вады 100 градусаў. Праўда, прысутнасць чалавека і каля такой машыны абавязковая, але ад ранейшых функцый судамайкі ўжо не застаецца і следу. Націскаецца кнопка пульту кіравання — і робату даецца неабходная праграма. Ён выконвае яе хутка і надзейна.

Выпушчана пакуль толькі сем комплексаў. Два з іх будуць экспанавацца на сусветнай выставцы «Інгандальмаш-71». Зараз адзін з гродзенскіх робатаў праходзіць выпрабаванні ў

рэстаране маскоўскай гасцініцы «Украіна».

Сёння на патуку знаходзіцца ММТУ—1000, ММТУ—2000 і ММУ-500. Акрамя таго, у супрацоўніцтве з кіеўскімі спецыялістамі вырабляецца дзесяць агрэгатаў для мыцця, стэрылізацыі і аўтаматычнай упакоўкі ў цэлафан 3 250 сталовых прыбораў у гадзіну. Робат, які зойме месца на хатняй кухні, распрацавалі супрацоўнікі навукова-даследчага інстытута па электрычных машынах і прыборах В. Качэў і С. Гомельскі. Знешне ён выглядае як скрынка велічыней прыкладна ў трэць кухоннага стала, яго вага — не больш за дваццаць кілаграмаў.

Масавую вытворчасць посудамычальных машын плануецца пачаць у 1973 годзе, калі будзе скончана будаўніцтва новага спецыяльнага цэха.

В. КУШНЕР.

Во всех видах общественного контроля по Белоруссии в целом участвуют около сорока тысяч членов профсоюзов.

Права общественных комиссий и контролеров зафиксированы в специальных положениях. Они утверждаются Белорусским Советом профессиональных союзов и согласовываются с руководством соответствующего министерства или ведомства. Так, например, положение о комиссиях общественного контроля за работой транспорта согласовано с министерством автомобильного транспорта Анатолием Андреевым и начальником главного управления коммунального хозяйства Константином Длугошевским. Их подписи означают, что положение обязательно для всех работников министерства и управления.

Какие же, конкретно, права имеют общественные контролеры?

— Перечислить все трудно, — говорит Семен Фалович. — Скажу о правах конт-

ролеров по торговле и общественному питанию. У каждого из них есть удостоверение, которое даёт право входа в любой магазин, столовую, овощехранилище, склад. Он может осмотреть их, ознакомиться со всеми товарными документами, потребовать объяснений, устных и письменных. Контролер может сделать запись в «Контрольный журнал» торгового предприятия, а потом поставить вопрос о немедленной ревизии и участвовать в ней. Он имеет право ставить перед администрацией вопрос о снятии с продажи недоброкачественных товаров и блюд, участвовать в составлении меню для буфетов, столовых, следить за калькуляцией блюд, производить контрольные покупки товаров и т. д.

После проверки или массового рейда контролеры часто вызывают провинившегося хозяйственника на заседание своей комиссии, чтобы выслушать его объяснения и узнать, какие будут предпри-

няты меры для ликвидации упущений. Одновременно комиссия сообщает о всех замеченных недочётах в учреждение, которому подчиняется проверенное предприятие.

— Однако не подумайте, что мы с хозяйственниками противники, — говорит Семен Фалович. — Скорее наоборот, мы — союзники. Ведь в учреждениях обслуживания люди в подавляющем большинстве болеют за дело не меньше нас. Иногда хозяйственники наказывают своего провинившегося работника гораздо строже, чем предлагает общественный контролер.

Такое сотрудничество приводит к отличным результатам. В качестве примера можно привести деятельность комиссии по контролю за работой предприятий общественного питания на Витебском заводе радиодеталей.

Комиссия поставила перед дирекцией завода вопрос так: столовая — это ваш цех, цех питания, и о нем надо забо-

титься не меньше, чем о производстве. И завод предоставил столовой благоустроенное помещение, оборудовал за свой счёт кафе, цеховую раздаточную, магазин полуфабрикатов, буфеты, кондитерский цех. Везде установлено новейшее холодильное и технологическое оборудование. Завод несёт также расходы по ремонту помещений, мебели, оборудования. Из фонда материального стимулирования завод ежемесячно выделяет 150 рублей для премирования лучших работников столовой, обеспечивает их квартирами, а их детям предоставляет места в яслях и детских садах, льготные путёвки в пионерские лагеря.

Как поставлен сам контроль? Для этого создано несколько групп контролеров. Группу, которая следит за работой основной столовой, возглавляет член завкома, мастер цеха Дмитрий Машкович. Члены группы ежедневно дежурят в столовой, присутствуют при закладке про-

дуктов, принимают участие в составлении меню, следят за калькуляцией. Это не только контролеры, но и помощники. Они вносят немало предложений по улучшению работы столовой. Именно по совету контролеров при столовой организован кондитерский цех, налажена торговля горячими пирожками в цехах, открыт магазин по продаже полуфабрикатов.

И вот общие результаты работы комиссии. Питание стало дешевле и вкуснее. Расширился ассортимент блюд. Пообедать здесь можно за 20—30 минут. В ночное время работает буфет с горячим питанием.

Так же действуют — с поправками на свою специфику — комиссии по контролю за работой транспорта и учреждений бытового обслуживания.

Комиссии являются школой управления, школой хозяйствования для многих тысяч рядовых рабочих и служащих.

Борис УСТИНОВ.

Исполнилось 75 лет большому мастеру слова, народному писателю Белоруссии, академику Кондрату Крапиве. Полвека звучит в нашей советской белорусской литературе его имя. Талант К. Крапивы раскрылся прежде всего как талант сатирика. Широко известны его пьесы «Партизаны», «Кто смеется последним», «С народом» и другие. Большой вклад внес и внесит К. Крапива в развитие языковедческой науки. Периодическая статья номера «ВЯЛІКІ І СВЕТЛЫ ТАЛЕНТ» посвящена юбилару.

Под рубрикой «Знаёмім з планам пяцігодкі» на 2 стр. помещен очередной комментарий к проекту Директив XXIV съезда КПСС на девятую пятилетку — «Сельская Гаспадарка НА УЗДЫМЕ». Проектом предусматривается увеличение среднегодового объема производства сельскохозяйственной продукции по сравнению с предшествующей пятилеткой на 20—22 процента.

Заслуженной популярностью у любителей музыки во всей стране пользуется гармонь «Беларусь», которую выпускает Молодеченская фабрика музыкальных инструментов. В корреспонденции «У «БЕЛАРУСІ» ГОЛАС ЗВОНКІ» (4—5 стр.) рассказывается об истории этого предприятия.

На 4 стр. помещен материал «ПРЫСЯДЗІБНЫ УЧАСТАК». Приусадебный участок — это небольшой надел земли, который предоставляется в пользование семье колхозника. Размер приусадебного участка платит сельскохозяйственный налог, размер которого в зависимости от района составляет от 30 до 90 копеек за 0,01 гектара.

Семь лет занимается моделированием белорусских костюмов для сцены Антонина Белова. В костюмах, изготовленных по ее эскизам, выступают танцоры ансамбля, которым руководит Александр Опанасенко, артисты Белгосфилармонии, а также многие самостоятельные коллективы. О нелегком, кропотливом, но благородном труде художника А. Беловой рассказывается в статье «МАЙСТАР НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАСЦЮМА» (8 стр.).

ДАРАГАЯ ГОСЦЯ З РАДЗІМЫ

Заўсёды з вялікай нецярплівасцю чакаю дарагую госцю з роднай краіны. І гэтай дарагой і любай для мяне госцяй з'яўляецца газета «Голас Радзімы». Прачытаў яе і быццам пабываю ў роднай Беларусі, у чужой Мінску. Я часта ўспамінаю Шчычын і Гродна, дзе давялося ляжаць у бальніцы і дзе мне так добра зрабілі аперацыю, а потым я меў найлепшы догляд і самыя ласкавыя адносіны да сябе ўрачоў і медыцынскіх сяспер.

У «Голасе Радзімы» мне заўсёды надта падабаецца першая старонка. Вось і гэтая, навагодня, упрыгожаная ўзорамі, быццам карункамі, з партрэтамі славутых беларусаў мяне ўразіла. Першым аб старым і новым годзе раскажаў наш дарагі Рыгор Шырма. Гэты вялікі дзеяч на ніве культуры віншаваў усіх землякоў, жадаў ім добрага здароўя і шчасця. Калі я быў на Радзіме, мне вельмі хацелася паслухаць яго слаўную кападу. На жаль, не ўдалося. Добра было б, каб гэты калектыў прыехаў да нас у Амерыку.

«Для савецкіх людзей 1970 год быў шчаслівым годам мірнага будаўніцтва, годам паспяховага выканання п'яцігадовага плана», — пісаў пенсіянер, былы эмігрант

Іван Шарынінскі. Чытаеш гэтыя радкі, і перад вачыма жыццё ва ўласнай краіне. У нас дзяржава не клопоціцца аб народных масах. У краіне пануе дух багацця, якое трэба здабыць для сябе і сваёй сям'і, а ўсе астатнія няхай жывуць, як хочучь. Прападаюць з голаду? Няхай прападаюць. Што нам, багацеям, да іх? Калі стане зусім дрэнна — пачнём вайну. Іх сыны пойдучь на фронт, будуць забіты, паранены, пакалечаны. Больш работы застанецца іншым. Небаракі-інваліды наўрад ці будуць дастаўляць нам клопаты, наладжваюць пратэсты і дэманстрацыі. Такі закон у багацеяў.

Трэцяй дарагой асобай, якая бярэ слова, з'яўляецца дырыжор Таццяна Каламіцава. «Мова мастацтва зразумелая кожнаму, — гаворыць яна. — Аднак у скарбніцу чалавецтва ўваходзяць творы толькі паспраўднанацыянальныя». Міжволі думаю, аб тым, колькі народных талентаў прапала на Беларусі ў мінулым стагоддзі, калі беларус быў прыніжаны і пагарджаны ўсім, — і чужымі і сваімі, калі залагаю і прыгожую беларускую мову высмейвалі, называлі «хамскай».

Марыя Гладкая — жывёлавод калгаса імя Гастэлы

Мінскага раёна. Гэта жанчына — дэпутат Вярхоўнага Савета СССР. У Крамлёўскім палацы з'езду разам з сотнямі іншых дэпутатаў — калгаснікаў, рабочых, вучоных, дзеячоў мастацтва — яна абмяркоўвала важнейшыя пытанні эканомікі і палітыкі Савецкай дзяржавы. Вось да чаго дажыла наша беларуская жанчына! А раней жа яна была нявольніцай у беспрасветным свеце. Работам самотужнай працы ў хаце, у полі, усюды, дзе паставіў яе мужчына як жонку, як маці, як бясконца цярплівую работніцу.

Васіль Быкаў (ён выступае наступным) яшчэ зусім малады, а ўжо вядомы пісьменнік. У параўнанні са мной ён яшчэ дзіцюк, а гляньце, колькі ўжо напісаў: «Жураўліны крык», «Трэцяя ракета», «Пастка», «Альпійская балада». Я цяпер чытаю «Жураўліны крык». Апавесць цікавая і чытаецца лёгка, бо напісана прыгожай і прастай беларускай мовай. Яна ў яго гэтка жывая, пераліўная. Чытаў таксама «Альпійскую баладу» на англійскай мове ў «Голасе Радзімы».

Лёс Альбіна Грышкевіча, слесара-зборшчыка Мінскага заводу імя Кірава, вельмі тыповы для сучаснай беларускай моладзі. Ён скончыў на выдатна вучылішча металістаў і атрымаў накіраванне на работу на адзін са старэйшых у рэспубліцы заводаў.

Восенню паспяхова здаў уступныя экзамены ў політэхнічны інстытут і стаў студэнтам вярхоўнага аддзялення аўтаатрактарнага факультэта. Углядаецца ў яго партрэт і міжволі зайздросціць энергіі, з якой юнак дабіваецца пспехаў у навуцы і працы. Прагледзеў і ўсе партрэ-

ты, прачытаў словы гэтых дарогіх людзей. І душа мая, уся істота мая напоўнілася радасцю і надзеяй на вялікую і яшчэ прыгажэйшую будучыню нашай малады, дарагой, любімай маці-Беларусі.

Іван ТАРАСЕВІЧ,
ЗША.

ОБИЛЬНЫЙ ДОЛЛАРОВЫЙ УРОЖАЙ

С интересом я прочел статью «Кто и за что поздравляет Вейнбаума?» Хочу сказать, что она неплохо раскрывает лицо «Нового русского слова», однако далеко не исчерпывает вопроса о сионистском засилье в среде русской эмиграции.

История закабаления сионистами русской колонии в Америке крайне неприглядная и печальная. Сегодняшняя вейнбаумовская пропаганда превратилась в настоящую диктатуру над многими русскими американцами.

Разумеется, «Юнайтед джуниш эпил» не зря поздравляет Вейнбаума. Есть за что. Каждый день русские приносят сотни долларов в широкое и глубокое кармане его черного плаща.

В прошлом году, как вы

уже писали, отмечался «обильный» газеты. Была дана команда: собирать деньги... И вот в течение каких-нибудь трех-четырех месяцев Марк Ефимович пометал по несколько приветствий и поздравлений ежедневно. Все они были платными и принесли десятки тысяч долларов. Православные праздники, смерть колонистов и знаменитостей всех рангов и титулов, поздравления редакции и самого редактора, балы, собрания, митинги — ни одно такое объявление дешевле десяти долларов не бывает. А в номере их подчас собирается до двух дюжин. Обильный урожай! С русских церквей, братств, обществ, различных организаций и групп собирает его Марк Вейнбаум. От него, разумеется, изрядная доля долларов перепадает «Юнайтед джуниш эпил».

* Што? Як? Чаму? *

ПРЫСЯДЗІБНЫ УЧАСТАК

Прыязджаючы ў Беларусь, нашы суайчыннікі заўсёды цікавяцца жыццём сялян у калгасах. Гэта тлумачыцца тым, што амаль усе яны з'яўляюцца выхадцамі з вёскі. Госці распытваюць калгаснікаў аб прыніжэннях калектыўнага гаспадарання, аплаце працы, формах кіравання сельскагаспадарчай вытворчасцю і г. д. Выклікае ў іх інтарэс і карыстанне прысядзібным участкам.

Што ж такое прысядзібны ўчастак?

Перш за ўсё варта адзначыць, што ў Савецкай краіне ўся зямля з'яўляецца ўласнасцю дзяржавы і прадастаўляецца толькі ў карыстанне. Ёю карыстаюцца калгасы, саўгасы, сельскагаспадарчыя і іншыя дзяржаўныя, кааператывныя, грамадскія прадпрыемствы, арганізацыі, установы, а таксама асобныя грамадзяне. Для ўсіх карыстанне зямлі бясплатнае.

Сям'я калгасніка або рабочага саўгаса жыве за кошт заробтку, які яна атрымлівае за ўдзел у калектыўнай працы. Гэта яе асноўны даход. Дадатковы даход яна мае з прысядзібнага ўчастка.

Прысядзібны ўчастак — невялікі надзел зямлі, які знаходзіцца пры доме і прадастаўляецца ў карыстанне сям'і калгасніка (калгаснаму двару) у парадку і межах норм, прадугледжаных статутам калгаса. Памер яго ў Беларусі не перавышае 0,50 гектара ў калгасах і 0,40 гектара ў саўгасах. У калгасе «Савецкая Беларусь» Мінскага раёна, напрыклад, максімальныя памеры ўчасткаў — 0,45 гектара. На іх калгаснікі вырошчваюць гародніну, бульбу, пладоўныя дрэвы, трымаюць вулля пчол. Садавіна і гародніна, атрыманая з участка, забяспечвае патрэбнасці сям'і. Лішкі сельскагаспадарчых прадуктаў сяляне прадаюць на рынку, павялічваючы такім чынам свой грашовы даход.

Часцей за ўсё прысядзібны ўчастак размяшчаецца побач з дваром. Аднак калі кампактная забудова вёскі не дазваляе выдзеліць яго цалкам каля дома, то астатняя плошча знаходзіцца ў іншым месцы — за межамі населенага пункта.

Бывае так, што калгасны двор дзеліцца — у бацькі, напрыклад, ажаніўся сын і стварыў сваю сям'ю. У такім выпадку гэта новая сям'я атрымлівае асобны ўчастак. Тыя сем'і, члены якіх сталі непрацаздольнымі па старасці або ў выніку інваліднасці, карыстаюцца сваімі прысядзібнымі ўчасткамі па жыццёва. Права карыстацца ўчасткам застаецца і за той сям'ёй, у якой адзіны працаздольны член прызваны на абавязковую военную службу або знаходзіцца на выбарнай пасадзе, паступіў на вучобу, часова перайшоў з калгаса на іншую работу.

Прысядзібныя ўчасткі выдзяляюцца не толькі калгаснікам і рабочым саўгасаў, але і іншым вясковым жыхарам. Да іх адносяцца пастаянныя рабочыя і служачыя, настаўнікі, урачы і іншыя спецыялісты, пенсіянеры і інваліды, якія жывуць у сельскай мясцовасці. Памеры ўчасткаў для гэтай катэгорыі сельскага насельніцтва — ад 0,15 да 0,40, а ў асобных выпадках — да 0,50 гектара.

Карыстанне зямлёй, як ужо гаварылася, бясплатнае. Ніякія сельскагаспадарчыя прадукты з участка дзяржаве не здаюцца. Ёсць толькі адзіная плата — сельскагаспадарчы падатак, памер якога, у залежнасці ад раёна, ад 30 да 90 капеек з 0,01 гектара. У Мінскай вобласці, напрыклад, плата ў сярэдняй складзе 53 капейкі. Калгаснік, участак якога раўняецца 0,40 гектара, павінен заплаціць у год 21 рубель сельгаспадатку. Адносна даходу, які прыносіць участак, гэты падатак зусім нізкі.

Сакавіцкае сонца.
Фота А. КАМАРОВА.

Міхась ГУБЕРНАТАРАЎ

РАДЗІМА

Табэ і шчырасць, і любоў
спайна

У парыве выкажу адзіны —
Матуля ў кожнага адна,
Адна і ў кожнага Радзіма.
Сцяжынка, ластайка, рака...
І тое многае ў прыкмеце,
Што нам, як матчына шчака, —
Цяплай за ісе на белым свеце.
Заўсёды вы перад вачыма,
Сябры мае і землякі.
Радзіма, любая Радзіма —
Цяпло матулінай шчакі.
У святла кожнае і ў будзень
Табой мне веча даражыць.
Жыла ж ты без мяне і будзеш,
Я ж без цябе не мог бы жыць.

Васіль МАТЭВУШАЎ

СНЕЖНАЯ РАДАСЦЬ

Бор у красе першароднай
Не паварушыць галля...
Сцежкай ідзе навагодняй
Снежная радасць мая.
Хай гэта сцежка прызначыць:
Небу — крамянасць зары,
Зорным палётам — удачу,
Хор салаўіны ў бары.
Атаму — мірны занятка,
Сонца — дзіцячым вачам,
Хатам — вясельным святы,
Колас — жытнёвым палям.

У «БЕЛАРУСІ»

Спрацацца з даўно прызнанымі аўтарытэтамі ўдваі цяжка. Па-першае, аўтарытэт — гэта даніна вопыту і безумоўнаму майстэрству. Па-другое, існуе і «псіхалагічны бар'ер» — судзіць заўсёды больш прыдзірліва ставяцца да навічкі, якія пасмелі зрабіць замах на слаўтасць. Аднак і радасць перамогі ў такім выпадку ўдваі прыемная.

Так было і на гэты раз. Штогадовы кірмаш па продажу музычных інструментаў і тавараў культурна-бытавога прызначэння праходзіў, як заўсёды, у Маскве. Дзяржаўная камісія, якая атэстуе вырабы, кампетэнтная і строгая. Тут вядомыя музыканты, супрацоўнікі навукова-даследчага інстытута музычных інструментаў, прадстаўнікі прадпрыемстваў і гандлю.

Як марудна ідзе адбор! Журны яўна не спяшаецца з вывадамі, бо выбіраць ёсць з чаго: толькі гармонікі, напрыклад, прадставілі больш дваццаці фабрык. У іх ліку слаўная тульская, чые галасістыя «хромкі» звычайна выходзілі пераможцамі ў папярэдніх конкурсах.

Яшчэ і яшчэ раз члены камісіі прабуюць галасы гармонікаў, параўноўваюць іх знешні выгляд, правяраюць надзейнасць механікі. І вось нарэшце доўгачаканае заключэнне. Лепшым у краіне прызнан гармонік «Беларусь» Маладзечанскай фабрыкі музычных інструментаў.

Разам з радаснай весткай маладзечанцы прывезлі з Масквы стос заявак ад абласных гандлёвых баз на пастаўку беларускага гармоніка, які так спадабаўся ўсім, хто быў на кірмашы. Пакупнікамі яго сталі Сахалінская, Ігарская, Іркуцкая, Новасібірская, Валагодская, Маскоўская, Ленінградская і яшчэ многа іншых абласцей. Цяпер на карце Савецкага Саюза, бадай, не знойдзецца кутка, куды б не адпраўляліся маладзечанскія гармонікі.

І ўсё ж іх не хапае, хаця прадпрыемства штогод выпускае каля 80 тысяч гармонікаў.

На фабрыку кожны дзень прыходзяць пісьмы з просьбай прыслаць музычныя інструменты — у магазіне іх набыць нялёгка. Заявак так многа, што ў маладзечанскім універмагу прыйшлося адкрыць спецыяльны аддзел па перасылцы інструментаў індывідуальным заказчыкам. Гэты аддзел толькі за два мінулыя гады пераслаў у розныя адрасы без малага чатыры тысячы гармонікаў...

Гісторыя ўзнікнення фабрыкі не зусім звычайная. Да 1955 года на месцы цяперашніх вытворчых карпусоў адзінока старэй будынак прамысловай арцелі, прадукцыя якой была вельмі далёка ад усяго, што звязана з музыкай. Але аднойчы, як расказваюць, мясцовы старарумелец Суднік змайстраваў невялікі гармонік і прайшоўся з ім на першамайскай дэманстрацыі. Васёлы музыка спадабаўся ўсім. Быў гэты крыху нязграбны гармонік сапраўды прычынай для стварэння ў горадзе фабрыкі ці адбылося выпадковае супадзенне, але неўзабаве на базе арцелі пачала расці фабрыка музычных інструментаў.

На ёй спярша выраблялі гармонікі, а потым асвоілі масавы выпуск баянаў, дзіцячых акардэонаў і баянаў «Малыш». Толькі гэта ўжо значна пазней. А за першы год у адзіным тады цэху ўручную сабралі 300 гармонікаў — столькі, колькі цяпер вырабляецца за дзень.

— Знешні выгляд тых гармонікаў быў зусім не падобны на цяперашняе афармленне «Беларусі», — расказвае галюны канструктар фабрыкі Юрый Саланенкаў. — Корпус склейвалі з прастай фанеры, адзіным аздабленнем доўгі час заставаўся афарбоўка. Значна меншым быў дыяпазон гучання. Першы варыянт гармонікаў ў такім прыкладна выглядзе, у якім мы яго бачым зараз, нарадзіўся ў пачатку 1960 года. Для гэтага нам давялося паездзіць па іншых прадпрыемствах, перачытаць масу літаратуры. Выпрабавалі не адзін дзюсятак эксперыментальных узлоў і ўзораў. Затое гармонік выйшаў удалы. Нездарма

Это — одна сторона деятельности Вейнбаума и НРС. Другая — двуличие и провокации, подчинение себе эмигрантов. Сионисты сумели пробраться в гущу белоэмигранции, многие представители которой не научились разбираться не только в национальных, но и в житейских вопросах, и оказались в кабале, от которой не могут освободиться. А Марк Ефимович всем готов услужить и помочь. Ему выгодно, что вторая и третья эмиграции разделены на группы. Состоят, например, полдюжины или дюжина членов в каком-нибудь «освободительном» комитете или союзе. У них различные звания, титулы, есть начальники и низшие чины. Они как будто самостоятельные, но это так кажется — на самом деле им правит тот же Вейнбаум.

Есть, например, американо-русская церковь и заграничная церковь. Что значит «заграничная», трудно понять. Она хотела бы иметь власть не только над всей эмиграцией, но и над верующими в Советском Союзе. Эта церковь доказывает, что московский патриарх — советский ставленник и поэтому незаконный, а вот заграничная церковь управляется избранным главой. В сущности же она управляется двумя диктаторами — архиепископом Никоном и протопресвитером Граббе. На счету у

них много темных и неблагоприятных дел. Они, например, в свое время пели многие лета самозванке Андерсон, приехавшей в Америку под видом «дочери убиенного царя Анастасии», а мошенника Голневского объявили сыном царя. Ради чего? Ради денег.

Вот эти так называемые духовные пастыри и находятся на службе у Вейнбаума. Граббе, например, участвует в сионистских сборищах и выступает с погромными речами против собственной Родины. Однажды он, думается, по наущению своего хозяина, сделал набег на собрание духовенства автокефальной русской церкви, где призвал к переходу в заграничную миссию. Там его остановили и попросили выйти.

Теперь хочу коротко коснуться содержания «Нового русского слова». У меня под рукой два последних номера газеты. Чем они характерны? Как и раньше, страницы заполнены объявлениями, грязной антисоветской клеветой, антикоммунистическими измышлениями, в которых перепевается одно и то же. И масса информации об Израиле: переговоры, заявление Моше Даяна, письма из Иерусалима... Марк Вейнбаум настойчиво потчует «постояльцев» своего двора протухшей сионистской пищей.

Е. МАТЮШКОВ.

США.

ГОЛАС ЗВОНКІ

яму далі тады гучнае імя «Беларусь».

На самай справе ганарыцца маладзечанцам было чым. Корпус інструмента, які вырабляўся цяпер з высокакасных матэрыялаў з цэлулойдным пакрыццём, прыкметна павялічыўся. Вага пасля такой рэканструкцыі павольшала не намога, затое гармонік пачаў выглядаць як салідны баян, голас яго ўзмацнеў, а граць на ім стала зручней. Змяніўся строй інструмента, ён стаў больш акардыяніраваны. Для вонкавай аддзелкі пачалі прымяняць фасонныя бакавыя сценкі, інкрустацыю ювелірным каменем, узоры з каляровага цэлулоіда.

Цяпер выпушчана ўжо некалькі мадэляў гармоніка. Апошняя — «Беларусь-6» — вызначаецца прыгожым знешнім выглядам, настроена двайным разлівам, мае аўтаматычны пераключальнік рэгістраў і дыяпазон гучання ў межах трох з палавінай актаў.

Яго выпуск толькі разгортваецца, а канструктары працуюць над мадэлямі «Беларусь-7», «Беларусь-8» і нават «Беларусь-9», адначасова вырабаўваюць эксперыментальны ўзор новага баяна, рыхтуюцца наладзіць выпуск акардэона з такой жа назвай. На фабрыцы ёсць усе ўмовы, каб

далей развіваць вытворчасць і ўдасканальваць прадукцыю: эксперыментальныя ўчасткі, сучаснае абсталяванне ў цэхах асноўнай вытворчасці, пэўны вопыт. Але галоўнае — гэта людзі, паўтаратысячны калектыў улюбёных у сваю справу спецыялістаў.

Я спытаў аднаго з рабочых, ці абавязкова быць музыкантам, каб працаваць на падобным прадпрыемстве. Той адказаў, быццам загадзя падрыхтаваўся:

— Музычную грамату ведаць ці валодаць інструментам абавязкова не для ўсіх, а вось быць віртуозам сваёй справы проста неабходна. Інакш гармонік спяваць не навучыш.

Спявае гармонік... Як не магчыма пераказаць прозай вершы, так цяжка словамі апісаць гэтую музыку. Гармонік трэба самому чуць і бачыць... Васялю ўжо цесна пад дахам, яно выплываеца на шырокую вясковую вуліцу. Гарманіст — цэнтр увагі. Для пачатку ён колькі разоў пройдзеца хуткімі пальцамі па бліскучых кнопках, а потым ліха развядзе чырвоныя мякі сваёй «хромкі». І аж да позняй ночы па ўсёй ваколіцы чуваць мудрагелістыя пераборы, бо голас у «Беларусі» надзвычай звонкі.

Вячаслаў ХАДАСОУСКІ.

Зладжана і дакладна абслугоўвае насельніцтва нашай сталіцы калектыў станцыі хуткай медыцынскай дапамогі. «Мінская хуткая» аснашчана навейшай тэхнікай. Толькі адна мінута патрэбна дыспетчарам, каб машына медыцынскай дапамогі пайшла да хворага пасля выкліку. НА ЗДЫМКУ: дзяжурныя дыспетчары Надзежда СІНЬКЕВІЧ і Зоя Ні-Фота Я. КОСЦІНА.

OUR SOVIET WAY OF LIFE

By Vasily ZAKHARCHENKO, writer

RECENTLY I had occasion to talk to an American lawyer. The elegant lawyer literally mowed me down with questions. He very much wanted everything in our country to be the way he wished it to be.

We were talking about the Soviet way of life.

«Look here», I said to the lawyer, «we are materialists. We are of the opinion that one's being determines one's consciousness, that it also shapes a person's character. And character affects the way of life».

«All that could very well be so», he conceded. «But living standards in our America are in many cases higher than in your country. The nature of the American way of life is also determined by being».

I answered with a smile: «If you found yourself in conditions where all the industrial enterprises, the land, mineral deposits, shops and theatres were not owned by individual wealthy men, but were the property of the entire people, where unemployment is completely nonexistent and where every single person is sure of his future, then you would, probably, start seeing the things surrounding you in a different light, don't you think so?»

«Just imagine», I went on. «You fall ill and get treated free of charge. You wish to study? Then you not only do not have to pay for tuition but get a scholarship. Your rent consumes less than one-tenth of your wages instead of one-third. And just try to imagine, as well, that your social status is your intelligence, knowledge, ability and talent, and not your bank account.»

«It's clear that your own approach to life, your own way of life is bound to develop amidst such an environment.»

«Even money will acquire a very different meaning then. The man who is the master of his own life and his state begins to regard money in a new way.»

We went on with our argument. And I feel grateful to my interlocutor for having made me give thought to and realize with greater clarity for myself what, indeed, does, describe our Soviet way of life.

In the course of the many-century long development of the culture of the Russians, Ukrainians, Byelorussians, Georgians, Armenians, Uzbeks and the many other nations incorporated today in our Union of Soviet So-

cialist Republics, each has developed its own traditional features. These features were moulded historically. But Soviet power and new relations among men have existed in our country for over half a century now. It would be erroneous to surmise that this has had no effect upon the shaping and development of the character of the Soviet man and his way of life.

Today we can speak of both the national and social features in the character of Soviet man.

The Soviet way of life is Soviet character in action, in its dynamic development.

And what are the elements comprising it?

Let us review just a few of its features. Soviet man is fond of his country. Patriotism is one of the essential features of the Soviet way of life. Throughout the existence of the Soviet people, they have proved by the example of their lives, and sometimes even with their death as well, what true and selfless love for one's country is like.

The war against the nazis provides a glowing example of this. When people abroad try to guess the secret of the victory we won in the most trying conditions, they should not forget that the feeling of patriotism, which is historically inherent in our people, increased many times over because they were not only defending their native land, but the socialist state, which had brought them happiness and prosperity.

When speaking of the Soviet way of life, we must not omit the feeling of internationalism, which is likewise an inherent feature of Soviet man. We never thought nor do we think that any other nation is inferior to us.

A Soviet man treats with equal amicability people of all nations. It wasn't the race, but the historically-formed conditions which determined the destinies of this or that nation, the culture of which, at times, lagged behind, let's say, European culture.

There was a time when, for example, the art of India was well in advance of the art in the West. The crux of the matter is in providing the opportunity for each nation to freely develop its own artistic potential.

Heroism in work is one other feature of the Soviet way of life.

A Soviet man knows his own worth and, if there is any need to display heroism for the benefit of his country, he will always do so.

It would be incorrect to think that heroism can be displayed only at times of major disasters: in wartime, natural calamities, etc. Soviet people perform heroic deeds every day all over the vast territory of our country.

Many people abroad sometimes fail to comprehend the reason for young people, who have led a comfortable life with their families in such cities as Moscow, Kiev or Leningrad, to suddenly pack up their bags one fine day and set off to reclaim virgin lands or to work in the Arctic.

Maybe they didn't have a job in Moscow? On the contrary!

Perhaps they didn't like the company of their parents or friends? That's not the reason either.

What attracted them then?

The answer is simple: the understanding of the fact that it is necessary for the sake of the country and the nation to increase the country's wealth led them to perform a feat of labour. They were the ones who upturned millions of hectares of land which had never seen the plough in Kazakhstan, the Altai and the Volga regions. The Soviet country provided these people with mighty machinery and built state-farm estates for them. These people became the founders of new cities and settlements.

The Soviet way of life predestines man's confidence in the future. No one in our country is worried about losing his job, or being left behind.

Aren't these new features in the Soviet way of life?

In their desire to give all their strength to growth and development of their own country, the workers, employees and collective farmers volunteer to work better, to introduce and master new machinery and to assist one another actively. They are training to enter communism as people worthy of a new human society.

And how should one train for it? What should the people of the future be like? Those are the questions we are giving thought to. That is why Soviet people are vigorously absorbing all the best there is in the culture of mankind. For this reason people's universities of culture have been set up at many industrial enterprises, offices and collective farms.

The new relations among Soviet people are taking shape precisely in these conditions of labour, study, and leisure.

Мінск. Новыя дамы на вуліцы Апанскага.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

(Працяг.)

Пачатак у №9, 10).

РЫГОР Казак, ён жа Рыгор Крушына, ці сённяшні Кастусь Рамановіч, стаў штатным карэспандэнтам дзвюх газет і часопіса, што выдаваліся акупантамі ў Мінску. Яго выступленні зводзіліся да аднаго — «беларус той, хто ўсяго сябе аддае вялікай Германіі». А Гітлер (паводле яго слоў) — «чалавек, якому павінны ўсе беларусы быць удзячнымі ўсё жыццё».

Тое, што нейкі Рыгор Казак з-пад Слуцка ў цяжкіх для Беларусі дні стаў здраднікам, дамогся таго, каб гітлераўскія хаўруснікі прызналі яго за свайго, «арыйца», наўрад ці здзівіць каго-небудзь. Хто ведаў гэтага слізняка да вайны, сустракаўся з ім, можа засведчыць, як ён нейкі час дэрся ля Саюза пісьменнікаў, зрабіўшы сваім асноўным заняткам паклёп на сумленных савецкіх людзей, работнікаў культуры.

Дзіўна, як маглі прытуліць да сябе гэтага і многіх іншых гітлераўскіх недабіткаў і прыстасаванцаў тыя, хто яшчэ нядаўна кляўся зрабіць усё, каб вынішчыць фашызм і пуншчыяні ім парасткі!

Біяграфіі большасці тых, хто працуе на радыё «Свабода», як дзве кроплі вады маюць падабенства з біяграфіямі Станкевіча і Казака. Узьць, скажам, Антона Адамовіча. Спачатку ён загадаў выданнем фашысцкіх газет, што друкаваліся ў Мінску на беларускай мове, затым быў рэдактарам па справах прапаганды і друку пры германскім генеральным камісарыяце на Беларусі. Пад рознымі псеўданімамі ён выступаў з антысавецкімі артыкуламі. За такую стараннасць кат беларускага народа Вільгельм Кубэ ўзнагародзіў яго медалем і граматай.

Тыя ж, у каго не хапае «пэўных заслуг» або хто з кольвечы якіх прычын не змог выявіць патрэбных здольнасцей і таленту на службе ў гітлераўцаў, перш чым атрымаць гарантываную пасаду на радыё «Свабода», у «Інстытуце народаў СССР», павінны прайсці выпрабаванне на вернасць ідэалам заходняга свету. Такое, напрыклад, прайшоў Уладзімір Цвірко, які нейкі час узначальваў «беларускую філію» на радыёстанцыі «Свабода».

Няцяжка ўявіць душэўны стан адшчапенцаў і здраднікаў, якія нарэшце дачакаліся, калі зноў спатрэбіліся іх паслугі. Работа, якую яны цяпер атрымалі ад сваіх новых гаспадароў, Імпануе іх настрою, поглядам, умацоўвае надзею, што яны знайшлі сапраўдных саюзнікаў, а тыя дапамогуць на белым кані ступіць пераможцамі на беларускую зямлю. У эфір ляцяць ваяўнічыя заклікі, немаведама на каго разлічаныя, накіштал таго, што трэба рыхтаваць сілы. Бадзёры голас гучыць: «Ведайце, вы не адзіночкі, мы прыйдзем да вас. Дапаможам!».

Гэта якраз тое самае, аб чым некалі марылі аўтары «дактрыны вызвалення». Праўда, праз некаторы час арганізатары «глобальнай псіхалагічнай вайны» пераканаліся ў беспадстаўнасці сваіх надзей, зразумелі, што яны пускаюць мыльныя бурбалкі ў паветра. Зараз яны мусяць ламаць галаву, як ад перыядычных эфірных наскокаў перайсці да больш «працяглай асады», мяняючы характар і змест сваіх перадач.

Змянілася і назва радыёстанцыі: замест «Вызваленчы» — «Свабода». Неабходнасць такой замены, як сцвярджае група амерыканскіх аўтараў у кнізе «Уварваліся ў ідэю», грунтвалася на рэалістычным прызнанні таго, што «рускі народ наўрад ці звергне кіруючы рэжым, які забяспечыў няўхільны рост дабрабыту».

На рэдактарскіх сталах ляжаць інструкцыі, дзе даюць парады, як змяніць ха-

рактар перадач, каб ён насіў «сяброўскі» тон, што трэба рабіць, каб радыё стала «госцем у доме». Інструкцыі змяшчаюць рэкамендацыі па самых разнастайных пытаннях, у тым ліку — як ужываць тыя ці іншыя тэрміны, што трэба рабіць, каб не зняважыць годнасць і самалюбства савецкага чалавека.

Гэта ніколі не азначае, што вораг адмовіўся ад сваёй ранейшай мэты. Яна застаецца той жа. У адной з інструкцый, напрыклад, сказана: «Канчатковая мэта: свабода і сапраўды дэмакратычны

Можна толькі паспачуваць такому незаздроснаму іх становішчу. І ўсё ж рука аніяненскіх босаў робіць сваю справу. У перадачах пачала паяўляцца гэтка гульня ў «аб'ектыўнасць» (прыпомніце каментарый былога бургамістра Станіслава Станкевіча, калі ён вярнуўся з Манрэалі). Прыкмяецца Імненне надаць таму ці іншаму паведамленню бачнасць праўдападобнасці. Ставіцца свайго роду сіло, куды павінна трапіць жаданая ахвяра.

Дарэчы, буржуазнай прэсай і вяшчаннем выпрацава-

вельмі проста прычыне — бо такі аналіз абавязкова прыводзіць да адпаведных вывадаў, высвятляе ісціну, сапраўднае становішча спраў. А вось гэта ўжо не ўваходзіць у разлік тых, хто кіруе знешнепалітычнай прапагандай.

На Захадзе паявілася багатая літаратура, аўтары якой спрабуюць абагульніць вопыт выдання «псіхалагічнай вайны». Гэты вопыт знаходзіць сваё адлюстраванне ў спецыяльных інструкцыях і рэкамендацыях. Апошнія час ад часу абнаўляюцца, становяцца настольнымі дапаможнікамі супрацоўнікаў радыёстанцыі «Свабода».

Паўстаюць пытанні: хто ж клапоціцца «аб эфектыўнасці» перадач «Свабоды», хто стаіць за спіной тых, чымі рукамі гатуецца атрутная страва? Няўжо і на самай справе амерыканскія мецэнаты бескарысліва забяспечылі такой трыбунай гітлераўскіх галаварэзаў, адшчапенцаў і здраднікаў, каб яны толькі дзеля сваёй асалоды практыкаваліся ў словаблудстве?

Між іншым, такія пытанні неаднойчы ўсплывалі нават і ў амерыканскай прэсе, але там на іх ніхто не наважыўся даць грунтоўныя адказы. Гэта адна з самых «недазволёных і забароненых» тэм заамерыканскага друку. Дзейнасць радыёстанцыі «Свабода», сапраўднае маральна-палітычнае аблічча яе гаспадароў трымаюцца ў строгім секрэце. З афіцыйных публікацый можна толькі даведацца пра аб'ём вяшчання і на якіх мовах вядуцца перадачы. Вось, бадай, і ўсё. Цікава прыгадаць такі факт. У 1962 годзе ў Прынстане адбыўся сімпозіум, прысвечаны пытанням прапаганды ў «халоднай вайне», у рабоце якога ўдзельнічалі відныя дзеячы «псіхалагічнай вайны» ЗША — Карл Мундт, Джордж Ален, Фрэдэрык Бархорн, Ален Далес. Неўзабаве пасля гэтага выйшаў з друку тоўсты зборнік дакладаў гэтай прадстаўнічай нарады. Паведамленню ж тагачаснага дырэктара «Свабоды» было адведзена ўсяго... 56 радкоў.

Для кожнага, хто хоць крыху знаёмы з характарам і дзейнасцю радыё «Свабода», відавочна адно: афішыраванне гэтай установы, як заснаванай прыватнымі асобамі, ёсць не што іншае, як шырма. У сапраўднасці ж — гэта старанна замаскіраваная прапагандысцкая арганізацыя найбольш ашалелых імперыялістычных колаў, якая знаходзіцца пад апекай і кантролем Цэнтральнага разведвальнага ўпраўлення ЗША. Пра гэта не-не, ды і абмовіца амерыканскі друк. 27 мая 1966 года газета «Нью-Йорк таймс», напрыклад, пісала: «У Мюнхене Цэнтральнае разведвальнае ўпраўленне аказвае падтрымку такім важнейшым прапагандысцкім цэнтрам, як радыё «Свабодная Еўропа», што вядзе перадачы на Усходнюю Еўропу, і радыёстанцыя «Свабода», перадачы якой скіраваны на Савецкі Саюз».

Яшчэ больш стане зразумелым, чыёй зброяй з'яўляецца радыё «Свабода», чые выконвае заданні, калі пазнаёміцца, хто яе ўзначальвае, каму тут належыць галоўныя пасты. Дырэктарам нью-йоркскага бюро з 1960 года з'яўляўся былы афіцэр разведкі і кансультант арміі ЗША па пытаннях псіхалагічнай вайны Жэзэ Сосін. Нейкі Р. Кандон, перш чым стаць адміністрацыйным дырэктарам радыёстанцыі, прайшоў добрую школу ў амерыканскай службе бяспекі. У аддзеле, які нібыта займаецца абагульненнем інфармацыі, сядзелі разведчыкі Раліс, а затым Бонтэр. Роботнік разведкі Крычлоу прыходзіў практыку па падрыхтоўцы перадач на славянскіх мовах. Аддзел па сувязі з эміграцыйнай знаходзіўся ў падначаленні былога памочніка амерыканскага ваенна-паветранага аташэ Дрэнера.

(Заканчэнне будзе).

А. СТУК, Р. ТКАЧУК

лад для ўсіх народаў СССР». Вядома, свабода і дэмакратычны лад у разуменні заамерыканскіх арганізатараў «псіхалагічнай вайны», гэта значыць буржуазныя парадкі накіштал амерыканскіх.

Такім чынам, як сведчаць факты, вораг у залежнасці ад абставін мяняе тактыку, метады, сродкі, аднак галоўная мэта застаецца адна і тая ж — ліквідацыя сацыялізма. Падобныя рэкамендацыі рэгламентуюць дзейнасць не толькі радыёстанцыі «Свабода», як найбольш ашалелай, але і ўсёй знешнепалітычнай прапаганды «Голасу Амерыкі», якая таксама часта збіваецца на тон сваёй малодшай сястры.

Чым гэтыя выклікана, найбольш поўна выказаў у сваім выступленні Джон Кенедзі напярэдадні яго выбарання ў сенат: «Палітыка вызвалення», урачыста абвешчаная 8 год назад, не што іншае, як пастка і памылка. У нас няма ні намеру, ні здольнасці вызваліць Усходнюю Еўропу (што датычыць «няма намеру», то не трэба было крываць душой! — А. С. і Р. Т.)... Мы павінны зараз працаваць, павольна і асцярожна... вырашчываць насенне ў любых шчылінах у жалезнай заслоні, скарачаючы эканамічную і ідэалагічную залежнасць ад Расіі».

Гэтыя словы неўзабаве ляглі ў аснову ўсёй амерыканскай знешнепалітычнай прапаганды. Зыходзячы з парад Кенедзі, радыёстанцыя «Свабода», у параўнанні з іншымі прапагандысцкімі арганізацыямі, больш марудна і не зусім рашуча перабудоўвае сваю работу. Іншы раз яшчэ і цяпер, хоць столькі ўжо часу прайшло, у некаторых перадачах адчуваецца «вызваленчы» дух. Іншы раз на мюнхенскай кухні не-не, ды і гатуецца якія-небудзь грубыя інсінуацыі.

Што сабе ні кажыце, але не так проста і лёгка пасля вывучкі ў папярэдніх гаспадароў перайсці на такія метады, што рэкламуюцца зверху. «Вызваленцам» з Мюнхена паліць бы, страляць, вешаць, ад іх жа патрабуюць «сяброўскага тону».

на нямаля вытанчаных прыёмаў і метадаў, падпарадкаваных адной мэце — заваяваць увагу, давер слухача. У гэтым сэнсе асноўным метадам з'яўляецца работа з фактам. Вельмі часта, напрыклад, факты падаюцца, як «аб'ектыўныя», але сам іх падбор, суластаўленне і каментарый робіцца так, каб уплываць на думку радыёслухача ў патрэбным кірунку.

Вось толькі невялічкі прыклад. У часопісе «Амерыка» іншы раз у надта ружовых фарбах падаюцца жыццё і справы таго ці іншага фермера. Называюцца імёны, колькі ён мае машын, які збірае ўраджай, што дае яму малочны статак, і ўрэшце рэшт — прыбыткі. Затым мялюецца, як ён адпачывае, чым захапляецца, як уладкаваны дзеці. Увесь матэрыял дапаўняецца яскравымі фатаграфіямі.

Безумоўна, у Злучаных Штатах Амерыкі ёсць такія фермеры, што «працітаюць». Тым не менш, хто сочыць за амерыканскім жыццём, ведае, — і гэта не адмаўляюць некаторыя кіраўнікі Белага дома — што ідзе ўвесь час няўхільны працэс разарэння фермерскіх гаспадарак. Многія тысячы былых фермераў мусяць штогод пакідаць свае родныя мясціны, шукаць працу ў гарадах або ісці ў батракі.

З матэрыялаў жа, прапануемых чытачу «Амерыкай», можна зрабіць вывад, што нічога гэтага няма, што ўсё добра, усё цудоўна.

Нешта падобнае нярэдка сустракаецца цяпер і ў перадачах «Свабоды». Гэта прыём так званай ускоснай прапаганды. Яго тэндэнцыя найбольш выразна выявілася ў спробах заваяваць на бок капіталізму новых прыхільнікаў не з дапамогай прымітыўных заклікаў, а праз паказ розных аспектаў жыцця людзей у капіталістычных краінах, іх працы, адпачынку, развіцця навукі і тэхнікі, мастацтва, культуры.

Да гэтага трэба дадаць, што аналіз фактаў у іх галоўнай узаема сувязі ніколі не робіцца. І не робіцца па

ПІСЬМЕННІК І ПЕРАКЛАДЧЫК З ЛАГОЙШЧЫНЫ

У мястэчку Гайна на Лагойшчыне ў сям'і уніяцкага парафіяльнага свяшчэнніка нарадзіўся ў 1793 годзе вядомы пісьменнік і перакладчык на польскую мову твораў Байрана, а таксама старажытных грэчаскіх і рымскіх аўтараў Ігнаці Шыдлоўскі.

Пасля заканчэння Мінскай гімназіі ён вучыўся ў Віленскім універсітэце, дзе грунтоўна авалодаў лацінскай і французскай мовамі, на якіх свабодна пісаў і размаўляў. Атрымаўшы званне магістра філасофіі, быў накіраваны на педагагічную работу ў Свіслацкую гімназію, дзе выкладаў пэтыку, рыторыку і гісторыю літаратуры. Пазней выкладаў тыя ж прадметы ў Віленскім універсітэце. З гэтага часу ён і заняўся літаратурнай працай.

Яго пярэ належаць мноства ўласных твораў і перакладаў. Яны друкаваліся амаль ва ўсіх тагачасных перыядычных выданнях.

Сярод яго спадчыны найбольшую цікавасць уяўляюць «Вясельныя абрады вясковага люду Гайнскай парафіі ў 1800—1802 гг. у суправаджэнні з песнямі», змешчаныя на польскай мове ў часопісе «Тыгоднік Віленскі» ў 1819 годзе.

Займаўся І. Шыдлоўскі і выдавецкай справай. Ён быў адным з актыўных членаў Таварыства шубраўцаў у Вільні, да якога належалі многія прагрэсіўныя дзеячы навукі, культуры і мастацтва Польшчы, Літвы і Беларусі. Мэтай таварыства было выхаванне моладзі ў «здоровым духу». У часопісе «Ведомасці з вуліцы», які выдаваўся таварыствам, выпраўляліся скажоныя ўяўленні людзей, высмейваліся іх дрэнныя ўчынкі і паводзіны, асуджалася махлярства, п'янства, разбэшчанасць, благое абыходжанне з сялянамі, нізкакаклонства перад усім замежным, перш за ўсё французаманія.

Жыць і працаваць І. Шыдлоўскаму давялося ў такі час, калі пануючыя класы гарадліва ставіліся да беларускай культуры і мастацтва. Ён ведаў, на сабе шматлікія папрокі і крыўды. Знясілены працай, не маючы падтрымкі з боку мясцовых улад, пісьменнік памірае ў адзіноце і нястачы на 53-м годзе жыцця — 28 лютага 1846 года.

Яго творы з'яўляюцца цяпер вялікай рэдкасцю і захоўваюцца ў аддзелах рэдкай кнігі бібліятэк Вільнюса і Львова, Масквы і Ленінграда.

С. АКУЛІЧ.

СЛУЦКІЯ ПАЯСЫ

У Слуцкі краязнаўчы музей паступіў цікавы экспанат — фрагмент слуцкага пояса, сатканнага беларускімі майстрамі яшчэ 200 год назад.

Слуцкія паясы калісьці ўручную ткалі з парчы прыгонных дзяўчат для святочных убораў знаці. Яны дасягалі чатырохметровай даўжыні і паўметровой шырыні, вызначаліся непаўторнымі ўзорамі. Нават за межамі Расіі былі вядомы гэтыя вырабы.

Традыцыі мастацкага ткацтва працягваюцца сёння на Слуцкай фабрыцы мастацкіх вырабаў. Акрамя асноўнай прадукцыі — строчаных і вышываных вырабаў, прадпрыемства выпускае сувеніры, у тым ліку і слаўныя слуцкія паясы.

МАЙСТАР НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАСЦЮМА

У самыя яркія святы ператвараюцца ў нас цяпер заключныя канцэрты-агляды мастацкай самадзейнасці. І як ні цяжка ў такіх дні трапіць у тэатр, дзе яны праходзяць, Антаніне Бяловай прыносяць запрашалыя білеты на кожны канцэрт. Яна сядзіць у зале, глядзіць на сцэну, пазнае на харыстах і танцорах свае касцюмы, а ў антрактах разам з мастацкімі кіраўнікамі і рэжысёрамі прымае віншаванні...

Мастака вытворчага камбіната Беларускага тэатральнага таварыства часта можна сустрэць у Дзяржаўнай бібліятэцы імя Леніна. Яна выписвае ўсё, што датычыць этнаграфіі і прыкладнага мастацтва Беларусі, знаёміцца са справаздачамі экспедыцый Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору БССР, які абследаваў многія куткі рэспублікі. Бывае Антаніна Аляксееўна і ў бібліятэцы імя Пляханава ў Ленінградзе, дзе захоўваюцца ўнікальныя даследаванні і працы па беларускім фальклору і народных сцэнічных касцюмах.

Прабачце, а якая ўсё-такі тема вашай дысертацыі? — не адзін раз даводзілася чуць Бяловай.

— Я не пішу дысертацыі. Наш камбінат пры Беларуска-кім тэатральным таварыстве шые нацыянальныя касцюмы для сцэны, і мне, як мастаку, хочацца глыбей ведаць гэтую справу.

Бялова ў сваёй рабоце грунтуецца не на адным кніжным матэрыяле. Яна сама нямае ездзіць па рэспубліцы і знаходзіць на Палесці, Гродзеншчыне, Міншчыне непаўторныя ўзоры старажытнай і сучаснай вышыўкі, мастацтва. Колькі разоў з заміраннем сэрца Антаніна Аляксееўна разглядала вынятыя якой-небудзь вясковай бабулькай з самых нетраў старога кўфра вышываныя кафтаны, кашулі, гарсэткі, андаракі і тканія паясы з цяжкімі махрамі! Гэтыя ўзоры засталіся ў яе памяці назавсёды.

Камбінат пачынаў карыстацца ўсё большай папуляр-

насцю, колькасць заказчыкаў расла. Давялося пашыраць вытворчасць, і хутка ўжо цяжка было назваць які-небудзь больш-менш відомы абласны ці раённы самадзейны ансамбль, хор або танцавальную групу, якія б звярталіся б да яго за дапамогай.

Даследуючы, эксперыментуючы, рыхтуючы дзесяткі пробных варыянтаў, Антаніне Аляксееўне даводзілася раіцца пытанне: а як павінен выглядаць хаця б у асноўных рысах сённяшні беларускі сцэнічны касцюм? Безумоўна, ён павінен стварацца на нацыянальнай аснове. Але аснову гэтую кожны раз трэба творча пераасэнсоўваць. Глядзячы, слухаючы беларускі народны хор або любуючыся «Лявоніхай», якую танцы выконваюць у зусім сучасных па крою сукенках і завужаных штанах, усё ж павінен успрымаць іх касцюмы як народныя.

Менавіта такі — з дэталімі народнага этнаграфічнага касцюма — сучасны сцэнічны касцюм, паводле назіранняў Бяловай, і выконвае сёння на сцэне сваю мастацкую і эмацыянальную задачу.

У вытворчым камбінате БТТ на вуліцы Захарава ў Мінску некалькі вялікіх майстэрняў, у якіх працуе каля двухсот краўцоў, закройшчыкаў, шаўцоў, вышывальшчыц. І ўсё ж стварэнне любога касцюма пачынаецца з маленькай майстэрні, за рабочым сталом Антаніны Бяловай.

Вось яны, дзесяткі, сотні эскізаў. Па іх пашыты касцюмы для Брэсцкага ансамбля «Радасць», для Дома культуры чыгуначнікаў Віцебска, для Баранавіцкага дома культуры, харавых і танцавальных калектываў Магілёва, Докшыц, Наваполацка, Любані. Гэтыя эскізы могуць існаваць самастойна, як лісты акварэляў, як малюнкі або ілюстрацыі. Іх прывабнасць у характэрнай адзінай манеры выканання, у яснасці, лаканізме ліній і дэталей, у апраўданай, лагічнай адпаведнасці формы з колерам. І ўсё ж на чым грунтуецца, пачынаючы работу, мастачка, чаму яе касцюмы кожны раз

новыя, розныя па кроі, колеры, па арнаменты і ўпрыгожваннях і ў той жа час выкананы ў адной манеры, заўсёды лёгкія, прыгожыя?

Да Антаніны Бяловай прыязджаюць не толькі заказчыкі з усіх абласцей рэспублікі. Едуць паглядзець, атрымаць эскізы беларускіх касцюмаў, а то і спецыяльна на кансультацыю, мастакі і мадэльеры з Літвы і Латвіі, з Львова і Бранска, прысялаюць заказы, просіць дапамагчы мадэльеры з Хабардска і Уладзівастока.

І Антаніна Аляксееўна ахвотна раскажае, што работ над любым заказам яна пачынае з уважлівага знаёмства з самім калектывам выканаўцаў, яго рэпертуарам. Немалаважнае значэнне для сцэнічнага касцюма мае колер. З белага палатна беларусы шылі сваю штодзённую вопратку — у гэтым няцяжка пераканацца па гравюрах XVII і XVIII стагоддзяў. Гэта было адзенне, у якім аралі, сеялі, выязджалі на пакося. Святочны касцюм беларусаў адрозніваўся ад будзённага спачатку толькі ўпрыгожаннямі ў выглядзе вышывак, строчак, шнуркоў і яркага пояса. Але паступова складвалася абавязковыя ўпрыгожванні, і ў пачатку чыста белае поле ўсё смялей прымала вышыўку і каляровыя ніткі пры ткацтве — чырвоныя, чорныя, марэнгавыя, зялёныя.

Нацыянальны, этнаграфічны касцюм беларусаў хоць і меў заўсёды свае пэўныя адзнакі, але не заставаўся статычным. Ён адчуваў на сабе ўплыў суседніх нацыянальных касцюмаў, напрыклад, украінскага, польскага.

Цяпер этнографы налічваюць дзесяткі самых разнастайных беларускіх нацыянальных касцюмаў. Іх можна падзяліць на групы тэрытарыяльна, па абласцях. Антаніна Аляксееўна раскажае, як аднойчы пад Кобрынам яна папрасла пажылых жанчын апрануць што ў каго захавалася з саматканага, свайго адзення і прыйсці на вачоркі.

— І вось крыху саромеючыся, — успамінае мастачка, — па адной або ўзлышчыся за рукі, у прасторную хату пачалі ўваходзіць жанчыны. Амаль на кожнай быў чырвоны, зялёны або чорны расшытыя кветкамі і ўзорамі гарсэт, свае, саматканія спадніцы — малінавыя, чырвоныя, чорныя, сінія. Некаторыя прышнулі белыя вышываныя фартухі, і ў кожнай на галаве была яркая, у кветкі хустка. Доўгія спадніцы і фартухі, гарсэты, якія шчыльна аблягалі стан, вымагалі плаўных, павольных рухаў, і жанчыны, здавалася, не ішлі, а плылі па хаце, дэманструючы сваю прыгажосць...

Нацыянальны касцюм паўднёва-заходняй часткі Беларусі сапраўды самы яркі. Антаніна Бялова, добра ведаючы гэтую асаблівасць, у заказах для Брэста і Гродна стараецца ўвесці ў сцэнічны касцюм туя ж шатландку андарака, тыя ж малінавыя, зялёныя, чорныя колеры — у кашулях, сарафанах, хустках і фартухах, хоць яны ў яе, вядома, выглядаюць больш сучаснымі.

А вось у відэбяян кашулі, сукенкі, кафтаны менш расшытыя, у іх адна, дзве каляровыя паласы, звычайна чырвоныя, сіялы ўзор у арнаменты. Гэтая ж стрыманасць характэрна і для касцюмаў паўночнай часткі Беларусі.

Рыхтуючы сцэнічныя касцюмы для калектываў Магілёўскай і Гомельскай вобласцяў, Антаніна Аляксееўна ўлічвае, што нацыянальны касцюм гэтых раёнаў яркі, багата арнаментаваны — спадніцы з тканым або вышываным узорам, звычайна ў некалькі шырокіх папярэчных палос, фартухі і рукавы кашуль вышыты чырвонымі макамі, ружамі.

Але, бадай, найбольш самабытны нацыянальны ўбор склаўся ў цэнтральных раёнах Беларусі, на Міншчыне. Тут заўсёды пераважала пастэльная мяккасць, блакітныя і ружовыя таны, раслінны арнамент, а ў вышыўках — чырвоны і чорны колеры. Адзінай прыкметай,

якая выдзяляла гэтыя касцюмы, было шыццё залатой ніткай — яўны ўплыў славянскіх паясоў, але дазволіць сабе гэта ў мінулыя часы магл, зразумела, толькі заможныя сяляне.

Камбінат БТТ шые касцюмы не толькі для самадзейных народных калектываў. Нашых вядомых спевакоў Зіновія Бабія і Тамару Ніжнікаву пазнавалі на Сусветнай выстаўцы ў Манрэалі па іх нацыянальным убранні, створаным Бяловай. У касцюмах, пашытых па яе эскізах, выступае Беларускі танцавальны ансамбль, якім кіруе Аляксандр Апанасенка, спявае хор Рыгора Шырмы, выступаюць артысты філармоніі і аркестр Беларускага радыё і тэлебачання.

Своеасаблівым завяршэннем ужо дасягнутага за сем гадоў работы над сцэнічнымі касцюмамі з'явіцца ў бліжэйшы час кніга-альбом з васьмідзесяцію каляровымі малюнкамі-эскізамі Антаніны Бяловай «Сучасны сцэнічны беларускі касцюм». Але таму, хто загляне ў маленькую майстэрню мастачкі, няцяжка пераканацца, што пошукі новых рашэнняў і ўдасканаленне дасягнутага працягваюцца.

Леанід ПРАКОПЧЫК.

Уладзімір ХАРАНЕНКА — рэстаўратар Беларускага дзяржаўнага мастацкага музея. «У нашай рабоце здольнасці мастака павінны спалучацца з ювельнай дакладнасцю хірурга», — гаворыць Уладзімір. Калі ў залах музея наведвальнікі бачаць абноўленыя палотны, яны з удзячнасцю ўспамінаюць майстра, які гярнуў жыццё карцінам.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ Ў ЧЫЛІ

Высокі гонар прадстаўляць савецкае мастацтва на XII Міжнародным фестывалі песні ў Чылі ўпершыню выпай на долю нашых землякоў — беларускага кампазітара Ігара Лучанка і заслужанага артыста БССР Віктара Вулячыча. З 2 па 20 лютага ў горадзе Віньядэль-Мар праходзіў фестываль, у якім прынялі ўдзел прадстаўнікі больш трыццаці краін. Наш спявак выступаў па-за конкурсам. З вялікім поспехам В. Вулячыч выканаў песню Ігара Лучанка «Верасы» на словы Іосіфа Скурко і рускую народную песню «Калінка» ў новай аранжыроўцы А. Мажукова.

Акрамя таго, прадстаўнікі савецкага мастацтва выступалі на радыё і тэлебачанні, у інстытутах чылійска-савецкай культуры ў Сант'яга і Вальпараіса. У іх выкананні гучалі рускія і беларускія народныя песні, творы вядомых савецкіх кампазітараў Арно Бабаджаняна, Яна Фрэнкеля, Андрэя Пятрова, Аркадзя Астроўскага. Па-

знаёмліся чылійцы і з работамі беларускіх кампазітараў Уладзіміра Алоўнікава («Песня аб Мінску»), Нестара Сакалоўскага («Песня аб Пёмане»), Ігара Лучанка («Хатынь»), «Паміль сэрца», «Брыганціны».

— Ва ўсіх выступленнях, акрамя фестывальных, мне даводзілася акампаніраваць Віктару Вулячычу то на акардыоне, то на фартэ'яна, то на... баяне (знайшоўся і ён, падараны чылійцам савецкімі маракамі), — сказаў І. Лучанок. — Нашы канцэрты сустракалі цёпла, доўга апладзіравалі. Было, зразумела, прыемна. На далёкай зямлі нас сагравалі не толькі ўспаміны аб мілай сэрцу Радзіме, але і вялікая цікавасць да яе новых знаёмых, новых сяброў.

Савецкія пасланцы музычнага мастацтва сустракаліся з гледачамі, прымалі ўдзел у прэс-канферэнцыях, на якіх ішла гутарка аб жыцці і рабоце нашых кампазітараў і выканаўцаў.

А. АЛЯКСЕЕУ.

ЮНЫЯ — НА ФІЛАРМАНІЧНАЙ СЦЭНЕ

Сцэна Беларускай дзяржаўнай філармоніі ведае сусветна вядомых музыкантаў. Тут выступалі Давід Ойстрах і Святаслаў Рыхтэр, Карла Цэкі, Говард Мітчэл. Шлях на такую сцэну складаны, нялёгка і неаднолькавы для кожнага. Але ва ўсіх ён пачынаецца ў дзяцінстве...

Пройдуць гады, і на змену сённяшнім майстрам, магчыма, прыйдуць юныя музыканты Мінскага музычнага вучылішча

імя Глінкі, якія прынялі ўдзел у канцэрце, што адбыўся нядаўна на філарманічнай сцэне.

Праграма складалася з твораў сучасных рускіх і беларускіх кампазітараў, народнай музыкі, рускай і зарубежнай класікі. Перад слухачамі выступілі тры аркестры вучылішча: сімфанічны, народных інструментаў і баяністаў (мастацкія кіраўнікі і дырыжоры — В. Райскі, Л. Рагацкая, А. Папоў). Асабліва зладжана і пра-

фесійна выступіў аркестр баяністаў, які выразна выканаў «Такату і фугу рэ мінор» Баха, «Багатырскія вароты» Мусаргскага, танец з «Палескай сюіты» Глебава, «У касцёле» Кураева.

Ансамбль цымбалістаў пад кіраўніцтвам Т. Сцяпанавай парадаваў слухачоў выкананнем лірычнай «Мелодыі» Жыновіча і тэмпераментнага «Іспанскага танца» Шастаковіча.

Л. АЛЯКСЕЕУ.

НЯЗЛОМНЫ ГЕНЕРАЛ

Ніколі не вянуць чырвоныя гваздзікі ля сцяны камунараў на могільніку Пер-ля-Шэз у Парыжы. Яны — нібы кроплі гарачай крыві камунараў, нібы напамінак аб мужных, няскораных сэрцах барацьбітоў.

Усяго 72 дні існавала Парыжская камуна — першая ў свеце дзяржава працоўных. Але яе прыклад, яе бессмяротныя ідэалы вольны ўжо цэлае стагоддзе натхняюць на барацьбу людзей у розных канцах свету.

18 сакавіка ўсё прагрэсіўнае чалавецтва адзначыла 100-годдзе з дня абвешчэння Парыжскай камуны. Няма было сярод камунараў выхадцаў з Расіі і Беларусі. Валеры Урублеўскі, Яраслаў Дамброўскі, Лізавета Дзмітрыева, Валерыян Патапенка, Ганна Корвін-Крукоўская,

Гордасцю беларускага і польскага народаў з'яўляецца Валеры Урублеўскі, дзед міжнароднага рабочага руху. Нарадзіўся ён 15 снежня 1836 года ў Лідскім павеце. Бацька яго служыў у графа Тызенгаўза ў мястэчку Жалудок на Гродзеншчыне.

Пасля заканчэння Віленскага шляхетнага інстытута Валеры ў 1853 годзе едзе ў Пецярбург і паступае вучыцца ў Лясны інстытут. Гэта навучальны ўстанова тады з'яўлялася ваенна-заваданай, таму што рыхтавала афіцэраў для лясной службы, межавых тапографіаў, інжынераў у ведамства дзяржаўных маёмасцей. Выпускнікі інстытута атрымлівалі афіцэрскае чыны і ўліваліся ў корпус ляснічых.

У 1857 годзе падпаручнік В. Урублеўскі прызначаецца на пасаду інспектара ў егерскае вучылішча палізу Гродна. Праз два гады вярнуўся на Радзіму Кастусь Каліноўскі. Ён выдае і распаўсюджае «Мужыцкую праўду» — першую газету, што друкавалася лацінскім шрыфтам на беларускай мове. Газета, да выдання якой К. Каліноўскі прыцягнуў і В. Урублеўскага, адыграла велізарную ролю ў падрыхтоўцы паўстання 1863 года на тэрыторыі Літвы і Беларусі.

У красавіку 1863 года паўстанцкім ваенным начальнікам на Гродзеншчыне прызначаецца Ануфрый Духінскі, а Валеры Урублеўскі — начальнікам штаба. Ротамі паўстанцаў, якія знаходзіліся ў раёне Белавежскай пушчы, у большасці камандавалі прыхільнікі Каліноўскага і Урублеўскага. Пасля некалькіх няўдалых сутыкненняў з царскімі войскамі А. Духінскі афіцыйна пайшоў у адстаўку. Сканцэнтраваны ў сваіх руках кіраўніцтва паўстаннем у Літве і Беларусі, К. Каліноўскі прызначыў В. Урублеўскага камандуючым паўстанцкімі сіламі на Гродзеншчыне.

Але паўстанне было разгромлена. Цяжка параненага рэвалюцыянера падабралі мясцовыя сяляне і выхадзілі яго. Крыху акрыяўшы, Валеры Урублеўскі пераходзіць аўстрыйскую граніцу, дабіраецца да Парыжа.

Ён быў яшчэ вельмі слабы і здолеў працаваць толькі літаратурна. Потым вывучыў наборную справу, уладкаваўся ў друкарню «Руж». Адначасова

Міхаіл Сажын і іншыя змагаліся за будучыню Францыі як за сваю будучыню.

Беларусь шырока адзначыла стагоддзе Камуны. Праводзіліся ўрачыстыя вечары і сходы, чыталіся лекцыі. У Акадэміі навук БССР адбылася навуковая сесія, прысвечаная гэтай знамянальнай даце. У бібліятэках былі адкрыты выстаўкі і экспазіцыі, якія расказвалі аб першай у гісторыі дзяржаве новага тыпу. У многіх нашых гарадах ёсць вуліцы і плошчы імя Парыжскай камунараў. У гісторыка-краязнаўчым музеі Жалудоцкай сярэдняй школы земляку, дзедку міжнароднага рабочага руху прысвечана асобная экспазіцыя. Наш расказ сёння таксама аб ім — слаўным генералу Парыжскай камуны Валерыю Урублеўскім.

ён актыўна ўдзельнічае ў палітычным жыцці Францыі.

У 1870 годзе пачалася франка-пруская вайна. Валеры Урублеўскі ўступае ў Нацыянальную гвардыю і добрасумленна нясе службу па абароне Парыжа. Ён, як і іншыя рэвалюцыйныя эмігранты, добра разумее, што перамога дэмакратычнай і сацыяльнай рэвалюцыі ў Францыі ў значнай ступені будзе садзейнічаць вызваленню Польшчы, Літвы і Беларусі. Таму, калі 18 сакавіка 1871 года пралетарыят Парыжа скінуў уладу буржуазіі і стварыў рэвалюцыйны рабочы ўрад — Парыжскую камуну, Урублеўскі без ваганняў устаў у рады камунараў.

Яшчэ ў ходзе паўстання 1863 года Валеры Урублеўскі паказаў сябе добрым военачальнікам. Аднак толькі ў час Камуны ва ўсю шырыню разгарнулася яго ваеннае дараванне.

Начальнік штаба Камуны Расель, а таксама яе гісторык Дзюбрэйль гаварылі аб Урублеўскім, як аб выдатным афіцэру, адным з тых, якія змянілі становішча спраў у Нацыянальнай гвардыі. Высока цанілі ваеннае майстэрства Валерыя Урублеўскага і Яраслава Дамброўскага правадыры пралетарыяту. Так, Ф. Энгельс пісаў, што «ў Парыжскай камуне яны былі адзінымі надзейнымі і здольнымі палкаводцамі».

У тых выпадках, калі В. Урублеўскі не мог ліквідаваць небяспеку, ён сваім самаваладаннем, цвёрдасцю духу ўплываў на настрой гвардзейцаў. У красавіку яго прызначылі генералам і начальнікам кавалерыі на левым беразе Сены. Генерала пасылалі на самыя цяжкія ўчасткі. З невялікімі сіламі, што знаходзіліся ў яго распараджэнні, В. Урублеўскі паказваў цуды храбрасці.

Адным з апошніх аплотаў Камуны з'яўлялася паўднёвая частка Парыжа. Калі версальцы занялі Манмартр, генерал Урублеўскі арганізаваў барацьбу ў раёне Італьянскага бульвара і плошчы Жаны д'Арк. Камунары пад яго кіраўніцтвам адбілі чатыры шалёныя атакі, самі наносілі ўмелыя контрудары.

...Камуна пацярпела паражэнне. Цудам пазбегнуўшы палону, Валеры Урублеўскі з чужым пашпартам пакідае Францыю.

Але дух яго не зломлены, барацьба працягваецца. У Лондане Урублеўскі становіцца ўдзельнікам Інтэрнацыянала, а з кастрычніка 1871 года — членам яго Генеральнага Савета і сакратаром — карэспандэнтам для Польшчы. Ён прымае актыўны ўдзел у падрыхтоўцы і правядзенні Гаагскага кангрэсу Інтэрнацыянала ў 1872 годзе.

У 1885 годзе французскі ўрад аб'явіў амністыю ўдзельнікам Парыжскай камуны. Выкарыстаўшы гэта, Урублеўскі вярнуўся ў Францыю і пасяліўся ў Ніцы, дзе працаваў падзёншчыкам — малатабойцам. Фрыдрых Энгельс і яго сябры дабіліся, каб Урублеўскі пераехаў у Парыж, а былыя камунары дапамаглі яму ўладкавацца на работу ў газету «Энтрансіжан». Да канца свайго жыцця Урублеўскі заставаўся верным сацыялістычным перакананнем.

Генерал Парыжскай камуны памёр 5 жніўня 1908 года ва ўзросце 72 год. Пахавалі яго ў Парыжы побач з загінуўшымі камунарамі.

Іван ШПАДАРУК.

МАНУМЕНТ ГЕРОЮ КОСМАСУ

Бронзавы бюст лётчыку-касманаўту двойчы Герою Саюза Георгію Берагавому ўстаноўлены ў горадзе Енаклева — буйным індустрыяльным цэнтры Данбаса.

У Енаклеву прайшло дзяцінства касманаўта, у калектыве металургаў пачалася працоўная біяграфія. Тут ён упершыню сеў за штурвал самалёта.

Манумент створаны па праекту заслужанага мастака РСФСР, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі скульптара Георгія

Поснікава і кандыдата мастацтвазнаўства архітэктара Юрыя Лапіна.

Скульптурнае адлюстраванне героя замацавана на высокім п'едэстале з цёмнага паліраванага лабрадарыту. На помніку высечаны словы: «Палёт у космас 26—30 кастрычніка 1968 года». Ніжэй — Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб узнагароджанні Георгія Берагавога за гэты подзвіг і ўстаноўленні яму бронзавага бюста.

ПЧОЛЫ ў ЦЯПЛІЦАХ

Мінская гароднінная фабрыка — адна з самых буйных і перспектывных гаспадарак па вырошчванню гародніны і кветак у цяплицах. Пад ніклом і плёнкай тут занята каля 12 гектараў, а за пяцігодку гэтая плошча павялічыцца ў тры разы.

Вялікую ўвагу тут удзяляюць пчалярству. Заўважана, што на павелічэнне ўраджаю агуркоў і некаторых іншых культур добра ўплывае дзей-

насць маленькіх працаўніц. Гаспадарка мае 220 пчоласям'яў, і 120 з іх штогод выкарыстоўваецца ў цяплицах для апылення агуркоў.

На фабрыцы створаны нектара-пылкавы канвеер. Пчолы поўнасю забяспечваюць апыленне ранняга гатункаў гародніны, спрыяюць павышэнню ўраджайнасці. Акрамя таго адсюль штогод у гандлёвую сетку паступаюць сотні кілаграмаў мёду.

ДЭЛЬФІНЫ ЗА ПАРТАМІ

Блакітную роўнядзь заліва расеклі імклівыя целы дэльфінаў. Крута разварушыліся, яны застылі на старце. Каманда дзюжурнага па басыіне — і пачынаецца ўрок... геаметрыі.

Чарнаморскія «афаліны» беспамылкова адрозніваюць шар ад піраміды, цыліндр ад куба.

Затым — урок матэрыялазнаўства. І зноў жывёліны дэманструюць здзіўляючую кемлівасць. Ім нічога не варта адрозніць свінец ад сталі, латунь ад пластыка...

Вялікая група савецкіх вучоных — акустыкаў, фізіёлагаў, акіянографіаў, якія займаюцца вывучэннем мо-

вы, псіхікі, гідродынамічных уласцівасцяў жыхароў нашых паўднёвых мораў, пачынаюць аб выніках гэтых даследаванняў у дакладах на Усесаюзнай акустычнай канферэнцыі, што праходзіла ў Ленінградзе.

Савецкімі вучонымі разгледана тайна феноменальнай здольнасці дэльфіна «азоўкі» знаходзіць у тоўшчы вады дрот дыяметраў у долі міліметра. Эксперыменты паказалі, што «азоўка» пасылае прыродным эхалотам не толькі нізкачастотныя, як было ўстаноўлена раней, але і ультрагукавыя сігналы.

ГУМАР

Важнейшым дасягненнем развіцця сучаснай хіміі трэба лічыць з'яўленне на зямлі мільёнаў новых бландзінак.

У кулінарнай школе настаўнік пытае вучня:

— Што такое шэф-повар?

— Чалавек, які можа прыдумаць больш дзесяці назваў для аднаго і таго ж суну.

Сын: Тата, ты і цяпер расцеці?

Бацька: Чаму ты рашчый, што я расту?

Сын: А таму, што ў цябе ма-

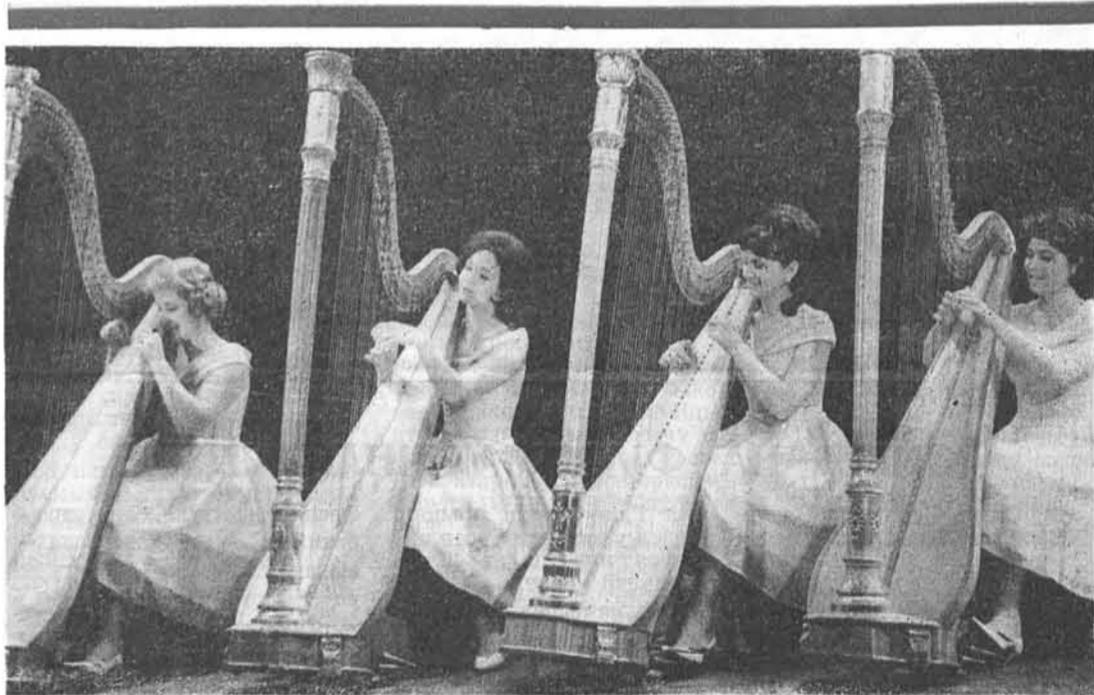
кайка пачала высойвацца з валаю.

Малады чалавек узняў зіддэную дзятку на рыбную лоўлю. Яны закінулі вудачкі і некалькі хвілін маўчалі.

— Колькі каштавала тая чырвоная з белым штучка, якая была на маёй вудачцы? — раптам спытала яна.

— Ты маеш на ўвазе паплавок? Дваццаць пяць цэнтаў, а што?

— Ведаеш, я павінна аддаць табе дваццаць пяць цэнтаў: мой утаніўся.

Узніслыя, крышталёныя чыстыя гукі пераносяць слухачоў у рамантычны свет музыкі. У праграме квартэта арфаў, які вы бачыце на здымку, творы розных часоў — ад эпохі Адраджэння да нашых дзён.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зан. № 349.